
Konsultacje projektu
programu „Program
Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata
2018-2030 PROO”.

raport

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
Przewodniczący Komitetu
do Spraw Pożytku Publicznego

Warszawa 2018

Wydawca:

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
Departament Społeczeństwa Obywatelskiego

Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Tel. 22 694 75 29
Fax. 22 694 72 34

Mail: sekretariat_DOB@kprm.gov.pl

www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl

Raport został przygotowany przez Zespół Departamentu Społeczeństwa Obywatelskiego
w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Spis treści

I.	Wstęp	2
II.	Informacje ogólne o programie.....	4
III.	Informacje o konsultacjach publicznych	6
IV.	Podsumowanie uwag zgłoszonych w konsultacjach publicznych i ich wpływu na kształt projektu programu	8

Załączniki:

Załącznik nr 1 - Zestawienie uwag zgłoszonych w toku konsultacji publicznych projektu „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”.

Załącznik nr 2 - Zestawienie uwag zgłoszonych w toku opiniowania projektu „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”

I. Wstęp

Konsultacje publiczne są wielostronnym i wieloetapowym procesem, w którym osoby indywidualne oraz podmioty prawne, będąc adresatem działań normotwórczych, mogą zapoznać się z projektowanymi rozwiązaniami. Opierają się na aktywnej postawie obywatelskiej, stwarzając jednocześnie przesłanki do kreowania, rozpowszechniania i utrwalania pozytywnych wzorców w zakresie zainteresowania życiem publicznym. Konsultacje stanowią również jeden z fundamentów budowania poprawnych, opartych przede wszystkim na zaufaniu, relacji pomiędzy obywatelami a instytucjami demokratycznego państwa prawa.

„Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO ” został opracowany przy współpracy z grupą ekspertów reprezentujących m.in. zespoły: Pełnomocnika Rządu ds. Społeczeństwa Obywatelskiego przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, praktyków w dziedzinie finansowania i wspierania rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego, reprezentujących organizacje pozarządowe i instytucje publiczne funkcjonujące w różnych obszarach życia społecznego. Prace w pierwszej fazie prowadzone były pod przewodnictwem Pełnomocnika Rządu do Spraw Społeczeństwa Obywatelskiego, a następnie pod kierownictwem Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego. W terminie składania programu pod obrady Komitetu Stałego Rady Ministrów, a więc zakończenia trwających procesów uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultowania programu, Przewodniczący Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego przedstawi Komitetowi Stałemu Rady Ministrów raport z konsultacji, obejmujący zgłoszone w tym zakresie uwagi i komentarze oraz informację o sposobie ich uwzględnienia w dalszych pracach nad dokumentem. Jednocześnie raport zostanie przedstawiony opinii publicznej, zarówno w odpowiedniej zakładce portalu rządowego procesu legislacyjnego.

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie procesu konsultacji publicznych rządowego projektu programu pn. „Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO ”. Zakres i formę prowadzenia konsultacji określa uchwała Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz.1006, z późn. zm.). Pro-

gram jako przedłożenie rządowe podlega procesowi uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych m.in. z organizacjami pozarządowymi. Z uwagi na treść projektowanej regulacji, program został poddany opiniowaniu Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Konsultacje publiczne zostały ogłoszone w dniu 15 czerwca 2018 r. i zostały zakończone w dniu 5 lipca br.

Raport składa się z trzech rozdziałów przedstawiających:

- informacje ogólne o projekcie Programu pn. „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”;
- informacje ogólne o przeprowadzonych konsultacjach;
- podsumowanie uwag zgłoszonych w procesie konsultacji.

Do raportu dołączono załączniki zawierające szczegółowy opis uwag i propozycji zmian do projektu zgłoszonych w procesie konsultacji publicznych projektu wraz z wyjaśnieniami i komentarzami projektodawcy (załącznik nr 1) oraz szczegółowy opis uwag i propozycji zmian do projektu zgłoszonych w procesie opiniowania projektu wraz z wyjaśnieniami i komentarzami projektodawcy (załącznik nr 2).

Raport został przygotowany przez Zespół Departamentu Społeczeństwa Obywatelskiego w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

II. Informacje ogólne o programie

Głównym celem „Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO” jest wsparcie rozwoju instytucjonalnego organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie udziału tych organizacji w życiu publicznym w Polsce.

Wzmocnienie instytucjonalne będzie prowadzić do wszechstronnego rozwoju sektora obywatelskiego, w tym do podniesienia jakości działania organizacji, ich efektywnego zaangażowania w życie publiczne, zwiększenia funkcji kontrolnych oraz eksperckich. Istotnym założeniem Programu jest wsparcie budowy silnego, sprawnego sektora obywatelskiego, który, zachowując swoją różnorodność i niezależność, będzie równocześnie realnym, równoprawnym partnerem w życiu publicznym i społecznym dla znacznie silniejszych instytucji władzy politycznej, ekonomicznej, medialnej czy samorządowej. Cele szczegółowe Programu obejmują wzrost zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w życie publiczne, wzmocnienie organizacji obywatelskich w wymiarze strategicznym oraz poprawę stabilności finansowej organizacji obywatelskich.

W ramach Programu organizacje obywatelskie będą mogły w drodze otwartych konkursów uzyskać dotacje na realizację działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego, uczestnictwo w ważnych wydarzeniach życia publicznego, wkłady własne do projektów finansowanych z innych źródeł, budowę kapitału żelaznego, pomoc doraźną. Wsparcie będzie adresowane w szczególności do organizacji strażniczych, a także mediów i think-tanków obywatelskich.

Planowane oddziaływanie Programu rozumiane jako istotne zmiany osiągnięte w obszarze budowy społeczeństwa obywatelskiego w Polsce to:

- wzrost zaangażowania organizacji obywatelskich w życie publiczne i zwiększenie liczby organizacji zaangażowanych w procesy konsultacji społecznych;
- zwiększenie dynamiki dialogu obywatelskiego w Polsce, zbudowanie trwałych płaszczyzn kontaktów i wymiany informacji między organami administracji publicznej a organizacjami trzeciego sektora;
- znacząca poprawa stabilności instytucjonalnej, organizacyjnej i finansowanej organizacji społeczeństwa obywatelskiego w perspektywie wieloletniej;

- wzmocnienie organizacji, które dotychczas z uwagi na profil lub specyfikę działalności miały ograniczone możliwości korzystania ze wsparcia publicznego.

Program zakłada zatem znaczny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w zakresie tworzenia warunków i przestrzeni dla działania organizacji, w których obywatele dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji ważnych interesów społecznych i publicznych, a także angażują się w działania na rzecz dobra wspólnego danej społeczności oraz podejmują decyzje w sprawach dla niej istotnych.

Realizacja Programu finansowana będzie z krajowych środków publicznych w ramach Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego utworzonego na podstawie art. 88a ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, którego dysponentem jest Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego. Zgodnie z nowelizacją ww. ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r., przychodem Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego jest 4% wpływów z dopłat z gier objętych monopolem państwa.

„Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO” będzie realizowany przez Instytucję Zarządzającą – Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Program będzie podlegał systematycznemu monitoringowi oraz okresowej ewaluacji. Przewidziana jest ewaluacja „on-going” w systemie dwuletnim oraz ewaluacja ex-post po zakończeniu Programu.

III. Informacje o konsultacjach publicznych

W polskim systemie demokratycznego państwa prawnego obywatele są suwerenem, który sprawuje rządy za pośrednictwem swoich przedstawicieli, którym udzielił mandatu w wyborach. W demokratycznym państwie prawnym obywatele nie powinni jednak ograniczać swego udziału w systemie sprawowania władzy wyłącznie do aktu wyborczego. Jak najszerszemu uczestnictwu obywateli służą rozmaite formy partycypacji obywatelskiej. Konsultacje publiczne są jednym z elementów tego systemu. Celem konsultacji jest poprawa jakości legislacji i innych decyzji, ale nade wszystko konsultacje służą poprawie jakości komunikacji – dialogu obywatelskiego. Wysłuchanie racji różnych stron pozwala wcześniej wychwycić błędy i stworzyć bardziej wyważone rozwiązania. Decyzje mogą wtedy uwzględniać zróżnicowane potrzeby obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego. Konsultacje służą artykulacji i wymianie poglądów, a nie prowadzeniu sporów. Ostatecznie to jednak posiadający mandat pochodzący z wyboru rząd podejmuje decyzję polityczną o kształcie rozwiązań zaproponowanych w akcie legislacyjnym.

Konsultacje publiczne publicznych „Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO” prowadzone były na podstawie uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.).

Uzgodnienia

Stosownie do § 20 ust. 1 pkt 1 oraz § 35 ust. 1 i 2 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) projekt dokumentu rządowego, tj. programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO” został skierowany w dniu 7 czerwca 2018 r. do uzgodnień międzyresortowych z terminem 7 dni na zgłoszenie uwag. Do dokumentu 1 ministerstwo zgłosiło łącznie 7 uwag.

Konsultacje publiczne

Zaproszenia do udziału w konsultacjach publicznych dokumentu wysłano w dniu 15 czerwca 2018 r. do 168 organizacji pozarządowych z terminem na zgłaszanie uwag do 5 lipca br.

Celem konsultacji było włączenie w proces decyzyjny jak największej liczby zainteresowanych.

Konsultacje publiczne oparto na zasadach:

- otwartości udziału;
- równości uczestnictwa;
- jawności przebiegu.

Projekt został ponadto udostępniony na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w zakładce *Projekty aktów prawnych powstających w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów*.

Konsultacje prowadzone były zgodnie ze standardami wypracowanymi w procesie kształtowania dobrych praktyk w tym zakresie. W szczególności proces konsultacji projektowany był tak, aby uwzględnić zasady opisane w dokumencie „Siedem zasad konsultacji”¹: dobrej wiary, powszechności, przejrzystości, responsywności, koordynacji, przewidywalności i poszanowania interesu ogólnego. W świetle poniższego raportu oczywistym jest, że Przewodniczący Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego wykonał wiele działań, aby konsultacje publiczne były jak najszersze i dotarły do jak największej liczby podmiotów.

W drodze konsultacji publicznych 12 podmiotów zgłosiło łącznie 79 uwag do dokumentu.

Proces opiniowania

Projekt programu został również przesłany w dniu 7 czerwca 2018 r. do zaopiniowania do Rady Działalności Pożytku Publicznego, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, stosownie do przepisów:

- 1) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450);
- 2) ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz. U. z 2005 r. poz. 759); oraz w dniu 15 czerwca 2018 r. do Rady Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

¹ <https://mac.gov.pl/wp-content/uploads/2013/03Kodeks-Konsultacji.pdf>

IV. Podsumowanie uwag zgłoszonych w konsultacjach publicznych oraz procesu opiniowania wraz informacją o wpływie na kształt projektu Programu

W ramach zgłoszonych uwag, komentarzy i propozycji wyodrębniono łącznie 79 uwag zgłoszonych w konsultacjach publicznych oraz 12 uwag w procesie opiniowania. Poniżej zaprezentowano ogólne podsumowanie do najczęściej pojawiających się uwag i komentarzy. Kompletną tabelę zawierającą treść wszystkich uwag oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie ustawy wraz z uzasadnieniem zamieszczono w załączniku do niniejszego raportu.

1.) Konsultacje publiczne

Ze względu na wielowymiarowy charakter uwag, które zostały zgłoszone w trakcie konsultacji, nie jest możliwe aby określić któryś z podnoszonych wątków jako dominujący.

Często podnoszone uwagi dotyczyły zapisów części dokumentu programowego przedstawiającego **diagnozę** rozwoju instytucjonalnego organizacji w Polsce, i m.in. wyrażały aprobatę z przedstawionych danych i wniosków, ale także wyrażały wątpliwości co do zakresu cytowanych w dokumencie badań. W opinii Projektodawcy diagnoza, oparta na wynikach dwóch przekrojowych, najnowszych ogólnopolskich badań sektora pozarządowego w Polsce (GUS, Stowarzyszenie Klon/Jawor), w skuteczny sposób zidentyfikowała kluczowe bariery i problemy odnoszące się do funkcjonowania całego sektora, tak aby optymalnie dopasować projektowane instrumenty wsparcia. Kolejna, powtarzająca się uwaga wiązała się z zawartym w diagnozie odniesieniem do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach Programu Funduszy Inicjatyw Obywatelskich², dotyczącym stosowania regrantingu w ww. programie. Należy wyjaśnić, że diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach P FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych,

² Opracowanie NIK – raport z realizacji PO FIO w latach 2012-2015

w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu. W przesyłanych uwagach podjęto również próbę dyskusji z przedstawionymi wynikami badań i ich oceną – np. dotyczącymi rozwarstwienia ekonomicznego wśród organizacji, lub uzależnienia od środków publicznych. Projektodawca stoi na stanowisku, iż tezy zawarte w części Programu dotyczącej diagnozy rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich mają swoje odzwierciedlenie w zbieżnych wynikach niezależnych, ogólnopolskich, przekrojowych badań trzeciego sektora. Zgłoszono także zasadną uwagę dotyczącą braku zawarcia w diagnozie osobnego podrozdziału kumulującego wnioski wypływające z przeprowadzonej analizy – uwaga ta została uwzględniona.

Na uwagę zasługuje także, przyjmowana przez wielu jako pozytywne rozwiązanie, propozycja **budowania kapitałów żelaznych**, zawarta w Priorytecie 2. Organizacje zgłaszały jednak wątpliwości dotyczące możliwości wdrożenia ww. propozycji na podstawie obowiązujących przepisów, oraz szczegółowych warunków i harmonogramów uzyskania wsparcia. Należy wyjaśnić, że budowa kapitałów żelaznych przez organizacje pozarządowe realizowana będzie ze środków publicznych zgodnie z zapisami art. 151 ustawy o finansach publicznych, podobnie jak inne umowy dotacyjne. W umowie opisany będzie m.in. tryb kontroli wykonania zadania oraz termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji. Transfer środków będzie odbywał się więc jak w przypadku innych umów dotacyjnych. Projektodawca stoi na stanowisku, że obowiązujące przepisy pozwalają na finansowanie zadań związanych z budowaniem kapitałów żelaznych. W dokumencie programowym wskazano ramy prawne, które określają warunki realizacji Programu. Wsparcie w ramach Priorytetu 2 zgodnie z harmonogramem zostanie uruchomione w 2018 roku w ramach projektów przygotowawczych. Kolejne fazy realizacji Priorytetu będą uruchamiane „kaskadowo”, przy założeniu, że budowa początkowego kapitału żelaznego wymaga kompleksowych działań polegających na zapewnianiu finansowania własnego, zbudowaniu lokalnej koalicji, opracowania strategii zarządzania kapitałem, itp. Kryteria oraz szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia zostaną zawarte w regulaminach poszczególnych otwartych konkursów dotacyjnych.

Pojawiły się także krytyczne uwagi dotyczące poziomu szczegółowości Priorytetów programu oraz planu finansowego. Należy zwrócić uwagę, iż szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia w ramach poszczególnych priorytetów Programu zostaną określone w regulaminach konkursów, które uprzednio zostaną poddane konsultacjom publicznym. Plan finansowy ma charakter

ramowy z uwagi na potrzebę umożliwienia Instytucji Zarządzającej zastosowania elastycznych metod zarządzania finansami Programu w horyzoncie wieloletnim.

Projektodawca uwzględnił także uwagę dotyczącą uzupełnienia Programu o zapis dotyczący udostępnienia na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej raportów z ewaluacji Programu – stosowny zapis uwzględniono w rozdziale 6.3

W trakcie konsultacji pojawiły się także uwagi nie związane przedmiotowo z zakresem interwencji w ramach PROO, natomiast ich treść stanowiła istotną obserwację w odniesieniu do kondycji organizacji obywatelskich i zostanie wykorzystana w innych propozycjach programowych lub legislacyjnych.

2.) Opiniowanie

Rada Działalności Pożytku Publicznego oraz Rada Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego pozytywnie opiniowała projekt programu.

Tabela stanowiąca załącznik 2 do raportu przedstawia szczegółowe uwagi oraz odnoszące się do nich stanowisko Projektodawcy.

**Zestawienie uwag zgłoszonych w toku konsultacji do projektu dokumentu rządowego pod nazwą
Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO**

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
1.	Fundacja NIKA	<p>Dywersyfikacja przychodów organizacji i odejście od postawy uzależnienia od grantów nastąpi jedynie wówczas, kiedy podejmie się działania zmierzające do odczarowania powszechnie pokutującego przekonania polegającego na stawianiu znaku równości pomiędzy organizacjami pozarządowymi i działalnością charytatywną. Obecnie, jeśli organizacja prowadzi odpłatną działalność statutową już jest postrzegana jako "podejrzana", zaś prowadzenie działalności gospodarczej praktycznie ją dyskwalifikuje zarówno w oczach społeczeństwa, urzędników, jak i innych organizacji. Ma to kapitalne znaczenie w kontekście tych problemów, o których jest mowa w przedstawionych przez Państwa dokumentach. Oczywiście należy rozróżnić sytuację, w której organizacja kręci przysłowiowe lody (co jest patologią i nie powinno być na to społecznego przyzwolenia, choć paradoksalnie dobry PR takich organizacji bywa nadzwyczajnie skuteczny), od sytuacji, w której organizacja stara się zapewnić sobie środki na finansowanie własnej działalności metodami biznesowymi, w czym, co do zasady nie ma niczego złego. Niestety przekaz społeczny takiej sytuacji był przez wiele lat kształtowany w sposób negatywny, co ma teraz szereg negatywnych skutków i stanowi ogromną blokadę psychiczną do podejmowania tego typu aktywności. Nawet urzędnicy nie rozumieją tych zjawisk. Przykład -</p>	<p>Uwaga ma charakter diagnozy szczegółowej, natomiast proponowane rozwiązanie dot. kampanii informacyjnej nie wiąże się przedmiotowo z zakresem PROO.</p> <p>Treść uwagi stanowi istotną obserwację w odniesieniu do kondycji organizacji obywatelskich i zostanie wykorzystana w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Urząd Dzielnicy udostępni NGOsovi salę na zajęcia pod warunkiem, że będą one bezpłatne. Z chwilą, kiedy pobierana jest jakakolwiek opłata od uczestników, nawet symboliczne 5 zł, o bezpłatnie użyczonych sali można zapomnieć. A 5 zł od uczestnika nie pokryje przecież kosztów warsztatów, nie wspominając o żadnym zysku. To, że nadal realizujemy cele statutowe, a przy okazji obowiązki urzędu, nie ma już kompletnie żadnego znaczenia w takiej sytuacji. Dlatego uważam, że powinna pojawić się ogólnopolska kampania informacyjna, której celem byłoby odczarowanie tej sytuacji, co nie nastąpi szybko. Ale im prędyzej zacniemy, tym prędyzej organizacje ośmielą się na prowadzenie działalności gospodarczej i odejdą od "żebractwa" (przepraszam, ale czasem tak to wygląda) od grantodawców.</p>	
2.	Fundacja NIKA	<p>W programie brakuje pomysłu na rozwiązanie problemu organizacji pozarządowych, który polega na wysokości opłat w różnych urzędach i instytucjach, a także pewnej nierówności podmiotów wobec prawa w tej sferze. Przykład - zmiana zapisów w KRS - opłaty są naprawdę wysokie, biorąc pod uwagę fakt, że bardzo duża część organizacji praktycznie działa bezbudżetowo. Ale dodatkowo stowarzyszenia są zwolnione z opłat, a fundacje nie - z czego to wynika? Aby stworzyć NGO-som dobre warunki do rozwoju, dobrze by było, aby zwolnić (lub znacznie obniżyć) je z różnego rodzaju opłat administracyjnych.</p>	<p>Uwaga ma charakter diagnozy szczegółowej, natomiast proponowane rozwiązanie dot. obniżenia lub zwolnienia organizacji z opłat administracyjnych nie wiąże się przedmiotowo z zakresem interwencji w ramach PROO. Treść uwagi stanowi istotną obserwację w odniesieniu do kondycji organizacji obywatelskich i zostanie wykorzystana w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>
3.	Fundacja NIKA	<p>Podkreślenia wymaga sprawa przygotowania urzędników do pracy z NGO-sami, zrozumienia istoty tej współpracy, począwszy od sposobu przygotowywania ogłoszeń konkursowych, które są często dramatyczne jakościowo</p>	<p>Uwaga ma charakter diagnozy szczegółowej, natomiast proponowane rozwiązanie dot. ogólnopolskiego szkolenia urzędników nie wiąże się przedmiotowo z zakresem PROO.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>i kompletnie nie uwzględniają uwarunkowań środowiska NGO (pomimo zgłaszania uwag w trybie konsultacji z DKDSem), wpisywane są tam wymagania, które potem kompletnie nie są brane pod uwagę przy ocenie ofert. Poza tym procedury udzielania dotacji z otwartych konkursów trwają miesiącami, terminy nakreślone przez urząd w ogłoszeniach konkursowych są przekraczane i urzędy specjalnie się tym nie przejmują, zaś często dla organizacji zmiana tych terminów jest poważnym problemem organizacyjnym. Podczas przygotowywania ofert wymaga się od nas dochowania należytej staranności, zaś od urzędników kompletnie się tego nie wymaga. Zatem, aby uzdrowić sytuację, być może powinna zostać przeprowadzona akcja ogólnopolskiego szkolenia urzędników.</p>	<p>Treść uwagi stanowi istotną obserwację w odniesieniu do kondycji organizacji obywatelskich i zostanie wykorzystana w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>
4.	Fundacja Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej	<p>Chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na potrzebę budowania zdolności wdrożeniowej organizacji w celu absorpcji funduszy międzynarodowych poprzez dofinansowanie wkładów własnych oraz wsparcie idei wolontariatu eksperckiego.</p> <p>W roku 2017 polska pomoc humanitarna i rozwojowa dla zagranicy zamknęła się kwotą 2 825 mln złotych. Spośród tej kwoty, wpłaty budżetu państwa na mechanizmy pomocowe Unii Europejskiej lub ONZ stanowiły 91,7% całości polskiej pomocy rozwojowej. W roku 2017 na projekty realizowane przez NGO i finansowane z funduszy MSZ przeznaczono tylko 48,6 mln zł, co stanowiło 1,7% polskiej pomocy rozwojowej. Przy całkowitym finansowaniu ze strony budżetu państwa realizowanych przez NGOsy działań poza granicami kraju w wysokości 11 mln euro rocznie, polskie organizacje</p>	<p>Projektodawca dostrzega istotne znaczenie działalności polskich organizacji w obszarach pomocy humanitarnej i rozwojowej. W Programie przewidziano finansowanie wkładów własnych, rozwój instytucjonalny (budowanie zdolności administracyjnej, wdrożeniowej organizacji), a także wsparcie dla powstawania kapitałów żelaznych. Organizacje działające w obszarach pomocy rozwojowej i humanitarnej będą mogły ubiegać się o wsparcie w ramach następujących priorytetów PROO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priorytet 1a Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego; • Priorytet 1b Dotacje na wkład własny • Priorytet 2a Dotacje operacyjne na wsparcie budowania początkowych kapitałów żelaznych • Priorytet 2b Dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych;

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>pozarządowe nie mają szans w konkurencji o środki unijne ze względu na zbyt małą zdolność budżetową i wdrożeniową.</p> <p>Kwota finansowania ze strony niektórych mechanizmów UE, np. ECHO, jest powiązana z wielkością budżetu operacyjnego podmiotu - organizacji pozarządowej i w przypadku ECHO wynosi 20-25% budżetu organizacji. W tych warunkach, polska organizacja pozarządowa składająca wniosek projektowy o wartości 1-1,5 mln euro od razu przegrywa w konkurencji z większymi organizacjami z Europy Zachodniej, które składają projekty dziesięciokrotnie większe. Z tego też powodu konieczne jest budowanie zdolności administracyjnej, wdrożeniowej i kapitałów żelaznych szczególnie tych organizacji pozarządowych, które mają realną szansę pozyskać dodatkowe środki i projekty z funduszy UE, ONZ i innych donorów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Priorytet 2c Dofinansowanie rozbudowy kapitałów żelaznych.
5.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	<p>Diagnoza zawiera zbyt uproszone twierdzenia, oparte na jednostkowych i wybiórczych danych. Wydaje się, że te twierdzenia należy zweryfikować, wykorzystując dodatkowe źródła informacji. Przykład: analizując dostępność środków dla organizacji na terenach wiejskich w ogóle nie dostrzeżono i nie wzięto pod uwagę działalności Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich, które dysponują dużymi środkami, w tym także przeznaczonymi dla lokalnych organizacji pozarządowych.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Diagnoza oparta jest na wynikach dwóch przekrojowych, ogólnopolskich badań sektora pozarządowego w Polsce (GUS, Stowarzyszenie Klon/Jawor). Celem diagnozy było zidentyfikowanie kluczowych barier i problemów odnoszących się do funkcjonowania całego sektora, tak aby optymalnie dopasować projektowane instrumenty wsparcia. Diagnoza opracowana na potrzeby PROO nie jest natomiast pracą naukową, a co za tym idzie koncentruje się na najważniejszych zjawiskach i nie aspiruje do prezentowania kompletnego i szczegółowego obrazu III sektora. Tym samym celowo nie zdecydowano się na pogłębianie analiz w ramach poszczególnych segmentów III sektora, w tym zarówno branżowych, jak również odnoszących się do zasięgu działania, lokalizacji itp. W tym</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			miejscu należy również zaznaczyć, że działalność Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich jest w rzeczywistości realizowana głównie w zakresie wsparcia przedsiębiorczości oraz dofinansowania projektów samorządowych.
6.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Nie uwzględniono także faktu, że część organizacji ogólnopolskich, zaliczona w diagnozie do tak zwanych „oligarchów” sektora pozarządowego, większość środków przekazuje dla małych, lokalnie działających organizacji, co stanowi zresztą jedyny skuteczny sposób na wskazane w diagnozie uzależnienie organizacji od środków publicznych.	Uwaga nie została uwzględniona. Fakt, że działają organizacje ogólnopolskie, które przekazują środki finansowe mniejszym, lokalnym organizacjom, nie wpływa na generalny obraz sektora, zgodnie z którym 10% organizacji dysponuje 86% środków (przychodów sektora). W świetle danych przytoczonych w diagnozie nie widać również istotnego wpływu tych organizacji na źródła przychodów organizacji w skali krajowej (przychody o charakterze nierynkowym ze środków prywatnych na poziomie 13%). W związku z powyższym nie znaleziono istotnych powodów, dla których grupa organizacji wskazanych w uwadze miałyby zostać poddana wyodrębnionej analizie.
7.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Nie zgadzamy się absolutnie z oceną regrantingu zawartą w diagnozie. Regranting jest mechanizmem umożliwiającym decentralizację i uspołecznienie dystrybucji środków publicznych dla organizacji pozarządowych, pozwala również na zastosowanie prostych i przyjaznych dla małych organizacji warunków dostępu do środków publicznych. Wszystko to powoduje, że środki te w większym zakresie i skali docierają do małych, często nie posiadających osobowości prawnej organizacji pozarządowych. Regranting jest więc sposobem na wyrównywanie dysproporcji w dostępie do środków publicznych, o których mowa w diagnozie. Operatorzy regrantingu w ramach FIO są organizacjami w większości działającymi w wymiarze powiatu, rzadziej regionu, co także jest elementem budowania	Uwaga uwzględniona. Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		zdecentralizowanej infrastruktury wsparcia dla działalności organizacji pozarządowych.	
8.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Przytoczone w Diagnozie zastrzeżenia NIK dotyczyły tego, że w ramach regrantingu środki trafiały do organizacji nie mających osobowości prawnej, np. stowarzyszeń zwykłych czy grup nieformalnych, a na to nie pozwala ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z punktu widzenia problemów zidentyfikowanych w diagnozie i celów Programu należałoby raczej zmienić ustawę tak, aby umożliwiła korzystanie ze środków publicznych przez tego typu formy autentycznej aktywności obywatelskiej niż podtrzymywać zarzuty NIK.	Uwaga częściowo uwzględniona. Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu. Dodatkowo treść uwagi stanowi istotną obserwację w odniesieniu do warunków wdrażania programów regrantingowych i zostanie wykorzystana w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (zmiany systemowe i legislacyjne).
9.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Brakuje także wniosków wynikających z analizy przytoczonych w diagnozie danych, tak jak zrobiono to w projekcie Programu „Korpus Solidarności”.	Uwaga uwzględniona. W dokumencie zawarto podrozdział zawierający podsumowanie diagnozy.
10.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Priorytety są adekwatne do sformułowanych celów i istotne z punktu widzenia rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich. Jedyny wyłom stanowi Priorytet 5, który nie służy wzmocnieniu potencjału instytucjonalnego, a zaspokajaniu bieżących, operacyjnych potrzeb organizacji. Z tego też powodu nie powinien być uwzględniony w Programie, nie służy bowiem realizacji jego celów i priorytetów.	Uwaga nie została uwzględniona. Wsparcie doraźne będzie unikatowym instrumentem pomocy organizacjom, które znalazły się w sytuacji zagrażającej ich funkcjonowaniu oraz efektywności ich działania na rzecz interesariuszy. Ma zatem charakter wsparcia instytucjonalnego, podtrzymując zdolność do działania organizacji w nagłych sytuacjach problemowych. Dodatkowo wsparcie w ramach Priorytetu 5 umożliwi organizacjom uczestnictwo w różnych formach dialogu obywatelskiego oraz ważnych wydarzeniach życia publicznego.
11.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Problem podstawowy polega na tym, że Priorytety zostały opisane zbyt ogólnie. Nie wiadomo, co dokładnie będzie mogło być finansowane w ramach Programu, na	Uwaga nie została uwzględniona. Z uwagi na długi okres wdrażania Programu (do 2030 r.), a co za tym idzie możliwe zmiany warunków jego realizacji, opis

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		jakich zasadach i warunkach. Szczegóły, tak jak to zostało przewidziane, mogą być określone w regulaminach konkursów, ale w Programie powinny być jasno zapisane podstawowe warunki, jakie powinna spełnić organizacja, aby uzyskać dofinansowanie, jaki będzie wymagany wkład własny, na co będą mogły być przeznaczone środki z dotacji, jaka będzie wymagana trwałość rezultatów itp. Bez tych podstawowych informacji dotyczących każdego z priorytetów Program jest właściwie jedynie deklaracją chęci, a nie zapisem działań operacyjnych.	priorytetów ma charakter ramowy. Elastyczne podejście do zarządzania Programem w odniesieniu do poszczególnych konkursów realizowanych w kolejnych latach pozwoli na zapewnienie skuteczności realizacji procedur wdrażania Programu w horyzoncie wieloletnim. W innym przypadku zmiany w Programie (np. wynikające z ewaluacji) wymagałyby każdorazowo zmian w trybie uchwały Rady Ministrów. Mając na uwadze powyższe, szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia w ramach poszczególnych priorytetów Programu zostaną określone w regulaminach konkursów, które uprzednio zostaną poddane konsultacjom publicznym.
12.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Brakuje także wyjaśnienia, w jaki sposób rząd rozumie kluczowe pojęcia używane w Programie, a jest to niezbędne, gdyż nie są one obecne w powszechnie obowiązującym prawie, można je więc rozumieć bardzo różnie. Dotyczy to np. takich pojęć, jak kapitał żelazny, organizacje strażnicze, media obywatelskie czy think tanki.	Uwaga nie została uwzględniona. W dokumencie przyjęto powszechnie przyjęte rozumienie poszczególnych pojęć. Precyzyjne definicje zostaną sformułowane na potrzeby regulaminów poszczególnych konkursów i na tym etapie będą również przedmiotem konsultacji publicznych.
13.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Z kontekstu można domyślać się, że podstawową formą realizacji będą konkursy dotacyjne organizowane w poszczególnych Priorytetach, ale to tylko domysł. Nie wiadomo, ile będzie tych konkursów, jak często będą organizowane, czy przyznawane dotacje będą miały charakter roczny czy wieloletni, czy poza konkursami przewidziane będą również jakieś działania operacyjne. Tego rodzaju informacje muszą znaleźć się w Programie.	Uwaga nie została uwzględniona. Z uwagi na długi okres wdrażania Programu (do 2030 r.), a co za tym idzie możliwe zmiany warunków jego realizacji, opis priorytetów ma charakter ramowy. Elastyczne podejście do zarządzania Programem w odniesieniu do poszczególnych konkursów realizowanych w kolejnych latach pozwoli na zapewnienie skuteczności realizacji procedur wdrażania Programu w horyzoncie wieloletnim. W innym przypadku zmiany w Programie (np. wynikające z ewaluacji) wymagałyby każdorazowo zmian w trybie uchwały Rady Ministrów. Mając na uwadze powyższe, szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia w ramach poszczególnych priorytetów Programu zostaną określone

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			w regulaminach konkursów, które uprzednio zostaną poddane konsultacjom publicznym.
14.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Rezultaty są użyteczne, adekwatne do proponowanych celów Programu. Natomiast wskaźniki ich osiągnięcia wymagają przeanalizowania pod kątem spójności z proponowanymi rezultatami. Na przykład nie ma obecnie wskaźnika, który obrazowałby rezultaty wsparcia think-tanków, a z kolei nie wiadomo, z którym Priorytetem powiązany jest wskaźnik „przychody pochodzące z odsetek i dywidend jako % przychodów organizacji ogółem”. Wobec ogólnikowo opisanych Priorytetów i braku informacji o sposobie realizacji Programu trudno ocenić realność wartości wskaźników proponowanych w Programie.	Uwaga nie została uwzględniona. Wskaźniki opisują zmiany, które będą wynikiem realizacji celów Programu. Poszczególne wskaźniki nie są bezpośrednio przypisane do Priorytetów. Docelowe wartości wskaźników zostały określone w oparciu o ekstrapolację trendów, uwzględniającą skalę interwencji w ramach Programu w perspektywie do 2030 r.
15.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	W opisie monitoringu realizacji Programu brakuje informacji, w jaki sposób będą zbierane dane stanowiące jego podstawę. Wyniki monitoringu i ewaluacji Programu powinny być udostępnione publicznie i taki zapis powinien znaleźć się w Programie.	Uwaga częściowo uwzględniona. Raporty z ewaluacji będą udostępniane publicznie na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej. Stosowny zapis uwzględniono w rozdziale 6.3 Programu. W rozdziale 6.2 wskazano narzędzia monitoringu i procedury (np. ankieta), a także wskazano, że Instytucja Zarządzająca opracuje procedury i narzędzia monitoringu. Monitoring co do zasady opiera się na gromadzeniu szczegółowych danych, natomiast ich opracowanie i ocena jest przedmiotem ewaluacji.
16.	Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce	Wobec ogólnikowo opisanych Priorytetów i braku informacji o sposobie realizacji Programu trudno ocenić racjonalność przedstawionego planu finansowego. Wydaje się jednak, że kwoty przewidziane na dofinansowanie tworzonych kapitałów żelaznych i ich rozwój są zbyt niskie. Chodzi zarówno o całościową pulę	Uwaga nie została uwzględniona. Plan finansowy ma charakter ramowy z uwagi na potrzebę umożliwienia Instytucji Zarządzającej zastosowania elastycznych metod zarządzania finansami Programu w horyzoncie wieloletnim.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>środków przewidzianych w planie finansowym, jak też o jednostkową wysokość dotacji. Maksymalna wysokość dotacji – 350 tys. złotych w przypadku zarówno tworzenia kapitału, jak i jego rozbudowy, jest zbyt niska w stosunku do roli, jaką ma pełnić kapitał żelazny. Informacje dotyczące maksymalnych wysokości dotacji w poszczególnych Priorytetach powinny znaleźć się w opisie sposobu realizacji Programu, a nie tylko w OSR. W Planie finansowym powinien być także uwzględniony wkład własny organizacji, o ile będzie wymagany.</p>	<p>Również kwoty maksymalnych dotacji w OSR zostały opatrzone zastrzeżeniem o podaniu wartości szacunkowych. W okresie realizacji Programu i w poszczególnych konkursach maksymalne i minimalne kwoty dotacji mogą być modyfikowane, np. na podstawie konsultacji publicznych regulaminów, w wyniku ewaluacji Programu. Plan finansowy nie uwzględnia ewentualnych wkładów własnych beneficjentów, gdyż odnosi się do wydatkowania środków publicznych, których wartość można prognozować w perspektywie wieloletniej.</p>
17.	Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT	<p>Mechanizm regrantingu: mechanizm ten powinien być wspierany, jako przyjazne źródło dostępu środków finansowych skierowanych do niewielkich organizacji, które dopiero zaczynają działanie lub nie są na tyle silne, aby ubiegać się o duże dotacje. Forma ta pozwala ubiegać się również o łączenie mechanizmów finansowych na realizację różnych działań oraz jest bardzo istotna w zakresie edukacji w NGO - pozwala realizować działania w oparciu o "myślenie projektowe". Zawarty w dokumencie opis regrantingu jest dyskredytowany. Regranting dla wielu, szczególnie małych, organizacji pozarządowych (a często i grup nieformalnych) jest jedyną możliwością realizacji ważnych (z punktu widzenia społeczności lokalnej) projektów, które wpływają nie tylko na grupę docelową działań, ale i nowe, młode (często nieformalne) grupy członków społeczności lokalnych, które działają w imię wyznaczonego celu. Zaangażowanie, jakie widoczne jest u osób realizujących takie projekty, jest bardzo duże, a skala oddziaływania wychodzi poza kryteria określone w ramach zaplanowanych działań w mikrodotacjach.</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
18.	Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT	Postawione w dokumencie tezy (teza 1: "Uzależnienie organizacji od środków publicznych – małe zróżnicowanie źródeł przychodu" oraz teza 2 dot. "oligarchizacji") nie są w pełni uzasadnione i odnoszą się do ogólnikowego opisu problemów i zjawisk zauważalnych w sektorze pozarządowym. Trudno uznać, aby rozwarstwienie było negatywnym zjawiskiem, gdyż organizacje sektora obywatelskiego służą zróżnicowanym celom (zarówno ze względu na kryteria geograficzne, społeczne, warunki zamieszkiwania itd.). Organizacje mają bardzo różnorodne potrzeby - od zrzeszania członków po wspieranie (najczęściej finansowe) małych inicjatyw.	Uwaga nie została uwzględniona. Tezy zawarte w części Programu dotyczącej diagnozy rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich (w tym rozwarstwienia, a także uzależniania od środków publicznych) mają swoje odzwierciedlenie w zbieżnych wynikach niezależnych, ogólnopolskich, przekrojowych badań trzeciego sektora.
19.	Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Program nie przewiduje roli samorządów terytorialnych w działaniach wspierających rozwój organizacji obywatelskich. Program powinien zakładać, a często inicjować działania zmierzające do aktywizowania samorządów do systemowego wspierania rozwoju organizacji. W tej kwestii powinien być spójny z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Uwaga nie została uwzględniona. Program nie ma charakteru działania systemowego. Przewiduje natomiast wsparcie dla budowania przez organizacje obywatelskie lokalnych koalicji czy grup partnerskich, w tym takich, które angażują samorządy.
20.	Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego	W celu wzmocnienia stabilizacji finansowej organizacji, Program powinien umożliwiać finansowanie ogólnopolskich i regionalnych kampanii promujących ofiarności publiczną (wpłatę składek członkowskich, drobne stałe darowizny, zasilanie kapitałów żelaznych itp.) oraz zasadność finansowania działań organizacji.	Uwaga nie została uwzględniona. W obecnym brzmieniu Program umożliwia finansowanie ogólnopolskich i regionalnych kampanii promujących dobroczynności i filantropię. Tego typu działania mogą być realizowane przy wykorzystaniu wsparcia np. w ramach Priorytetu 1a <i>Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego</i> .
21.	Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Kapitały żelazne są bardzo dobrą formą stabilizowania sytuacji finansowej organizacji, jednak ma to miejsce w sytuacji dysponowania przez organizację dużymi kwotami kapitału. Należy się liczyć z tym, że finansowanie kapitałów żelaznych jest kosztochłonne i przewidzieć	Uwaga nie została uwzględniona. W obecnym brzmieniu Program umożliwia w szczególności dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych, a także dofinansowanie rozbudowy kapitałów żelaznych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe polskie doświadczenia w tym obszarze, wartość środków została zaplanowana w skali, która jest adekwatna dla potencjału

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		stosowną pulę środków finansowych – działania zaplanowane w ramach Programu.	organizacji, które realnie mogą podjąć wysiłek tworzenia kapitału żelaznego.
22.	Piotr Choroś	Konieczna jest zmiana w systemie finansowania działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Zmiana ta powinna być przeprowadzona na gruncie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego. Zamiast wyciągania wniosków i działań zmierzających do jego korekty, budowany jest system obok. Bajpas, który nie wiadomo dokąd ma prowadzić.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Wdrożenie Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030 nie jest próbą budowania systemu funkcjonującego obok ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program jest nowym, elastycznym narzędziem pozwalającym na zwiększenie efektywności wsparcia kierowanego do organizacji obywatelskich przy zachowaniu zasad w ramach ściśle określonych obszarów.
23.	Piotr Choroś	Autorzy i autorki projektu dokumentu nie definiują, czym według nich są organizacje obywatelskie. W treści zamiennie stosowane są pojęcia „organizacje pozarządowe” i „organizacje obywatelskie” - nie jestem jednak pewny, że autorzy i autorki mają na myśli to samo. Kwestie definicyjne powinny więc być jasno wyjaśnione na samym początku dokumentu.	Używane w dokumencie pojęcie organizacji obywatelskich jest szersze od zdefiniowanego w UoDPPiW pojęcia organizacji pozarządowych. Z uwagi na fakt, że pojęcie organizacji obywatelskich ma charakter otwarty, a okres realizacji Programu obejmuje długi przedział czasowy, określenie to ma być na tyle elastyczne, aby w jego zakresie mieściły się różne zorganizowane formy społeczeństwa obywatelskiego (także takie podmioty, które nie są obecnie zdefiniowane w przepisach prawa). Chodzi o uniknięcie sytuacji, w której mogłoby się okazać, że ustawowa definicja nie obejmuje pewnych form aktywności istotnych dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. W regulaminach konkursów każdorazowo będzie określany ich zakres przedmiotowy i podmiotowy, które będą poddane konsultacjom publicznym.
24.	Piotr Choroś	Pierwsza część Programu jest diagnozą sytuacji trzeciego sektora w Polsce. Opiera się ona na omówieniu badań GUS i Klon/Jawor. Niestety, omówienie to nie zawiera przekonujących wniosków. Nie znajduję tam uzasadnienia dla proponowanych w Programie działań. Jedną z głównych tez tej części Programu jest wskazanie	Uwaga nie została uwzględniona. Uwaga ma charakter opinii / oceny dotyczącej polityki państwa w zakresie wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>problemu uzależnienia organizacji pozarządowych od środków publicznych. Trudno zaakceptować rozwiązanie polegające na przekazaniu kolejnych środków publicznym organizacjom w celu ich uniezależnienia od tychże środków.</p>	
25.	Piotr Choroś	<p>Jako problem przedstawiono zróżnicowanie ekonomiczne sektora, nazywając je rozwarstwieniem i oligarchizacją. Dane mające to potwierdzać to relatywnie większe budżety organizacji ulokowanych w metropoliach. Chwilę wcześniej podkreślono ilość środków trafiających do trzeciego sektora w ramach realizacji zadań publicznych. Nie można jednak porównywać organizacji pracujących na terenie (i na rzecz) małej gminy z realizującymi zadania na terenie miasta na prawach powiatu. I nie chodzi tu tylko o efekt skali, wielkość budżetu jednostki samorządu terytorialnego i liczbę mieszkańców oraz mieszkańek. Warto przede wszystkim zauważyć, że miasta na prawach powiatu, czyli wymienione w Programie „centra dystrybucji środków”, realizują też zadania wynikające z funkcji powiatowych, czyli pomoc społeczną.</p>	<p>Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Zaprezentowana w Programie diagnoza rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich opiera się na niezależnych badaniach, prowadzonych zarówno przez podmioty trzeciego sektora, jak i administrację publiczną.</p>
26.	Piotr Choroś	<p>W diagnozie zwrócono uwagę na rozwarstwienie w systemie przekazywania jednego procenta. Problem ten jest znany od lat i każda osoba stykająca się z nią powinna wiedzieć, że głównym źródłem tego zjawiska jest prowadzenie subkont. Niestety autorzy Programu milczą na temat tego, jakie działania można by podjąć, aby przeciwdziałać rozwarstwieniu generowanemu przez ten mechanizm. Zamiast tego proponują transfer kolejnych środków publicznych do trzeciego sektora.</p>	<p>Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Zaprezentowana w Programie diagnoza rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich opiera się na wynikach niezależnych badań. Celem Programu nie jest wprowadzanie zmian w obowiązującym systemie prawnym. Treść uwagi stanowi istotną obserwację w odniesieniu do kondycji trzeciego sektora w kontekście systemu 1% i zostanie wykorzystana przy projektach zmian systemowych i legislacyjnych, które będą przygotowywane w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
27.	Piotr Choroś	Bardzo słusznie w Programie zwraca się uwagę na raport NIK dotyczący FIO. Wnioski, jakie z niego płyną, zaznaczone w treści Programu, mnie osobiście skłoniłyby do pracy nad korektą systemu opisanego w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a nie budowania osobnego, dostępnego tylko i wyłącznie dla administracji rządowej, systemu grantowego.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Wdrożenie Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030 nie jest próbą budowania systemu funkcjonującego obok ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Nie ma również na celu korygowania/zmiany rozwiązań funkcjonujących w obowiązującym porządku prawnym.
28.	Piotr Choroś	Istotnym elementem diagnozy powinien być punkt 2.6 Niski potencjał mediów obywatelskich, organizacji strażniczych i think tanków. To w końcu tu ma być lokowane gros środków z Programu. Niestety ta część, w odróżnieniu od wcześniejszych, nie zawiera żadnych danych. Jest rodzajem felietonu. Trudno nie zgodzić się z zaprezentowanym „zdroworozsądkowym podejściem do sprawy”. Oczekuję od takiego dokumentu jednak czegoś więcej.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Projektodawca nie dysponuje dedykowanymi danymi badawczymi na tym poziomie szczegółowości. Diagnoza została opracowana na podstawie dostępnych, najnowszych wyników ogólnopolskich badań przekrojowych dotyczących sektora pozarządowego. Dodatkowo warto wskazać, że zgodnie z opinią przekazaną przez Sieć Obywatelską i Watchdog Polska, obszar dotyczący działań z zakresu kontroli obywatelskiej opisany jest zgodnie z wiedzą i zjawiskami obserwowanymi przez Sieć.
29.	Piotr Choroś	Program posługuje się pojęciem aktywności obywatelskiej, ale z niewyjaśnionych dla mnie przyczyn zrównuje je z działalnością monitoringową i kontrolną. W diagnozie wiele czytaliśmy o niedostatkach w zakresie zaufania społecznego, konieczności wspierania samoorganizacji itp. W celach nagle nam to tak naprawdę ginie. Po kilkudziesięciu stronach diagnoz przechodzimy do celów i priorytetów, które nie do końca wynikają z przedstawionych diagnoz. Nagle okazuje się, że dla autorów i autorek dokumentu, najważniejsze są lokalne organizacje strażnicze.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Uwaga ma charakter opinii. Cele szczegółowe Programu nie odnoszą się bezpośrednio do organizacji strażniczych. Zapisy programu nie zrównują pojęcia aktywności obywatelskiej i działalności monitoringowej / strażniczej.
30.	Piotr Choroś	Przyjmując, że pojęcie „organizacje obywatelskie” jest równoważne „organizacjom pozarządowym”, nie znajduję uzasadnienia dla skupienia środków na tej jednej grupie organizacji. Tytuł dokumentu sugeruje, że mamy	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Wsparcie dla organizacji strażniczych realizowane jest na poziomie Priorytetu 3 Programu <i>Rozwój instytucjonalny lokalnych organizacji strażniczych</i>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		do czynienia z programem wspierania całego trzeciego sektora, domyślnie w zakresie, w którym nie czyni tego FIO. Okazuje się, że nie do końca. Sugeruję zmianę tytułu dokumentu i jasne wskazanie, dlaczego akurat to ta grupa organizacji ma być wspierana. Być może warto podzielić program na dwa osobne: wsparcia organizacji strażniczych oraz wsparcia rozwoju instytucjonalnego całego sektora.	<i>i mediów obywatelskich</i> . Środki zaplanowane na tego typu działania stanowią 8 % budżetu Programu.
31.	Piotr Choroś	Kwestią, która budzi moje zastanowienie po lekturze całości dokumentu jest brak jakiegokolwiek odwołania do doświadczeń zagranicznych w zakresie wspierania instytucjonalnego trzeciego sektora przez administrację publiczną, w szczególności w zakresie finansowania organizacji strażniczych, think tanków i mediów obywatelskich. Przygotowując takie mechanizmy, oczekiwałbym jakiegokolwiek analizy znanych już rozwiązań.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Program odpowiada na specyficzne uwarunkowania występujące w ramach sektora organizacji pozarządowych w skali całego kraju. Zaproponowane w Programie kierunki interwencji dopasowano do wyników diagnozy rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich.
32.	Piotr Choroś	Jako duży mankament należy także wskazać brak jakichkolwiek badań zogniskowanych na tej części sektora, do której ma trafić wsparcie. Nie jest problemem przeprowadzenie badań jakościowych na grupie organizacji strażniczych, bazując chociażby na sieci kontaktów Watch Dog Polska, organizacji, która pierwotnie nazywała się Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Nie prowadzono dedykowanych badań obejmujących wszystkie sektory NGO, do których adresowane jest wsparcie. Diagnoza opiera się na wynikach badań całego środowiska (badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, badania GUS, analizy MRPiPS). Wsparcie dla organizacji strażniczych jest jednym z komponentów Programu, który obejmuje działania skierowane do różnych grup organizacji.
33.	Piotr Choroś	Patrząc na konkretne priorytety, nie do końca rozumiem przeciwstawienie działalności statutowej organizacji pozarządowych realizacji zadań publicznych. W mojej ocenie często realizacja konkretnych zadań publicznych jest elementem działalności statutowej. Rozumiem, że sieciowanie organizacji może nie mieścić się w ramach	Uwaga nie została uwzględniona. PROO wymienia działalność organizacji polegającą na realizacji zadań zleconych przez organy administracji oraz działalność statutową, które to obszary nie zawsze muszą się pokrywać. PROO nie przeciwstawia sobie tych form działalności, a jedynie rozróżnia.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		realizacji zadań publicznych, ale czy na ten cel nie były już asygnowane środki? W przedstawionym projekcie dokumentu brak jakiegokolwiek analizy już realizowanych projektów, zazwyczaj z poziomu centralnego lub regionalnego.	Dodatkowo w ramach systemu zlecenia zadań publicznych organizacje (zleceniobiorcy) muszą dostosowywać się do warunków narzucanych przez organy administracji publicznej (zleceniodawców), nie mając najczęściej wpływu na definiowanie priorytetów czy kierunków polityki realizowanych poprzez poszczególne zadania. Wiąże się to ze zjawiskiem, w którym organizacja z powodów finansowych jest zmuszona do realizacji zadań, które nie zawsze stanowią w pełni realizację ich misji.
34.	Piotr Choroś	Wkłady własne są olbrzymim problemem dla organizacji. W dokumencie wskazano tylko jeden program z poziomu UE, w jakim wymagany wkład uniemożliwia aplikowanie polskim NGO. Bardzo dobrze, że administracja publiczna chce wyeliminować ten mankament. Czy naprawdę potrzeba do tego całego rządowego programu? Dlaczego w tym projekcie nie ma zestawienia wszystkich sytuacji, w których wkład własny jest wymagany? Wkłady własne są przede wszystkim problemem dla organizacji aplikujących o środki z polskiej administracji. Być może na poziomie Komitetu Pożytku Publicznego ten problem łatwo byłoby wyeliminować w konkursach administracji centralnej. W tym kontekście wracam do kwestii prac nad ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.	Uwaga nie została uwzględniona. W Programie nie zawarto pełnego katalogu konkursów, do których wkład własny jest niezbędny. Wymieniony Program stanowi jedynie przykład. Priorytet 1b zakłada udzielanie dotacji na pokrycie wkładu własnego. Szczegółowe warunki zostaną zawarte w regulaminie otwartego konkursu.
35.	Piotr Choroś	Pomysł na sfinansowanie kapitałów żelaznych przez administrację rządową jest dla mnie wątpliwy z dwóch powodów. Pierwszym jest zagrożenie prostego transferu środków publicznych do instytucji prywatnych, jakimi są organizacje pozarządowe. Nie takie powinno być zadanie państwa. Druga sprawa to już praktyczna realizacja tego pomysłu.	Uwaga nie została uwzględniona. Budowa kapitałów żelaznych przez organizacje pozarządowe realizowana będzie ze środków publicznych zgodnie z zapisami art. 151 ustawy o finansach publicznych, podobnie jak inne umowy dotacyjne. W umowie opisany będzie m.in. tryb kontroli wykonania zadania oraz termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji. Transfer środków będzie odbywał się więc jak w przypadku innych umów dotacyjnych.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		Wyrażona w dokumencie nadzieja, że samorzady włączą się także finansowo w budowanie kapitałów żelaznych, organizacji pozarządowych jest zdumiewająca. Pomijając szczytne idee, jakie mogą stać za tym zdaniem, należy zapytać: na jakiej podstawie prawnej? Czy może są prowadzone prace zmieniające ustawę o finansach publicznych oraz ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, o jakich nie została poinformowana strona samorządowa?	Tworzenie kapitałów będzie wiązać się z wydatkowaniem środków z przeznaczeniem na zakup np. papierów wartościowych. Ramy tworzenia i dofinansowania kapitałów żelaznych opisane są w Priorytecie 2 Programu.
36.	Piotr Choroś	Autorzy i autorki dokumentu zauważają problem ewentualnego finansowania przez samorząd organizacji prowadzących potencjalnie działalność strażniczą wobec takiej jednostki. Jest to oczywiste. Zastanawiające jest to, że nie poruszają tego problemu w kontekście finansowania ze środków rządowych. Jeśli już państwo chce finansować taką działalność, czy nie lepiej byłoby przekazać środki do całkowicie niezależnej, na 100% apolitycznej organizacji pozarządowej?	Uwaga nie została uwzględniona. Dofinansowanie organizacji strażniczych z poziomu centralnego (rządowego) daje niezależność małym, lokalnym organizacjom od finansowania z poziomu lokalnego, a tym samym neutralność w stosunku do lokalnych organów finansujących głównie samorządów. W przypadku lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich rząd nie jest interesariuszem ich działań, stąd finansowanie tych podmiotów z poziomu centralnego nie zagraża ich niezależności, rzetelności i obiektywizmowi.
37.	Piotr Choroś	Moje najmniejsze wątpliwości budzą dwa ostatnie priorytety programu. Zarówno wsparcie doraźne, jak i planowane działania w ramach pomocy technicznej, są na pewno potrzebne. Niestety słabym punktem dokumentu jest brak jakiegokolwiek analizy i danych w tym zakresie. Uważam, że pomysł jest wart realizacji, wolałbym jednak, by wydatkowanie środków publicznych było poparte jakąkolwiek analizą bazującą na danych. Poza tym, były już realizowane projekty pilotażowe podnoszące standardy w zakresie zarządzania i finansów w organizacjach.	Uwaga nie została uwzględniona. Wsparcie doraźne będzie unikatowym instrumentem pomocy organizacjom, które znalazły się w sytuacji zagrażającej ich funkcjonowaniu oraz efektywności ich działania na rzecz interesariuszy. Ma zatem charakter wsparcia instytucjonalnego, podtrzymującego zdolność do działania organizacji w nagłych sytuacjach problemowych. Pomoc techniczna ma za zadanie zapewnić sprawny system realizacji Programu, zarówno ze strony Instytucji Zarządzającej (np. audyt dotacji), jak i wsparcia działań organizacji

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			pozarządowych (np. poprzez szkolenia dotyczące procedur Programu).
38.	Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Jednym ze zjawisk charakteryzującym kondycję i problemy w zakresie finansowania sektora organizacji pozarządowych w Programie PROO jest wskazanie silnego uzależnienia budżetów organizacji od dostępu do środków publicznych z równoczesnym poddaniem się dynamice funkcjonowania od grantu do grantu (tzw. grantozna). Z badań wiemy, iż największą kategorią przychodów organizacji są środki przekazywane przez instytucje administracji publicznej (rządowej, samorządowej, międzynarodowej). Nasza Federacja nie postrzega tego jako problemu w sensie uzależnienia organizacji od środków publicznych. Porównując udział procentowy organizacji obywatelskich uczestniczących w realizacji usług społecznych w krajach zachodnich UE i Polsce, to zdecydowanie polskie organizacje mają marginalny udział w realizacji tych usług. Oznacza to, że środki publiczne w tym obszarze usług przede wszystkim trafiają do sektora prywatnego i samej administracji publicznej, prowadzącej szeroki wachlarz usług społecznych dla mieszkańców. Organizacje obywatelskie niejako zmuszone są, aby realizując swoją misję świadczyć usługi dla odbiorców poprzez pozyskiwanie grantów. Nie jest to dobry model. Dlatego od wielu lat uważamy, iż organizacje obywatelskie powinny mieć zdecydowanie większy udział w realizacji usług społecznych w Polsce. Znalezienie sposobu na praktyczną formę pomocniczości w wykonywaniu usług społecznych przez organizacje obywatelskie byłby znaczącym krokiem do odchodzenia od grantów w realizacji zadań</p>	<p>Uwaga ma charakter opinii. Program podkreśla koncentrację organizacji na realizacji zleconych zadań publicznych i prowadzenie działalności w formule „od zadania do zadania”, a w konsekwencji całkowite uzależnienie się poszczególnych organizacji od środków przekazywanych na realizację tych zadań. Program ma charakter operacyjny – grantowy i jako taki nie zakłada zmian o charakterze systemowym lub odnoszących się do ram prawnych funkcjonowania organizacji jako wykonawców usług społecznych.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		publicznych na rzecz kontraktów wieloletnich. Sytuacja ta miałaby pozytywny wpływ na zwiększenie stabilności działania organizacji obywatelskich, zatrudnialność w sektorze pozarządowym oraz zmniejszenie liczby umów „śmieciowych” i poprawę warunków pracy w III sektorze. Jest to niezwykle istotny problem, który nie znalazł się w Programie PROO, a wydaje się kluczowym dla rozwoju organizacji obywatelskich. Dlatego zgłaszamy ten temat pod rozważanie ujęcia go szerzej w diagnozie, a następnie celach i priorytetach oraz rezultatach.	
39.	Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>W programie w dwóch celach strategicznych pojawiają się Priorytety związane z kapitałem żelaznym. Przewiduje się aż 3 formy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dotacje operacyjne na wsparcie budowania początkowych kapitałów żelaznych, - dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych, - dofinansowanie rozbudowy kapitałów żelaznych. <p>Co do idei uważamy, iż jest to bardzo ważna forma budowania niezależności finansowej organizacji pozarządowych i w pełni ją popieramy. Wątpliwości jednak budzi brak uregulowań formalnych w tym zakresie (pozostajemy chyba jedynym krajem w UE nie posiadającym uregulowań prawnych i podatkowych tworzenia oraz zarządzania funduszami). Tworzenie funduszy żelaznych jako forma niewydatkowania środków na realizację zadania publicznego nie jest przewidziane w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Wprowadzenie tego mechanizmu wsparcia wymaga więc wcześniejszych uregulowań prawnych – zmiany istniejących (ustawy o finansach publicznych i ustawy o działalności pożytku publicznego i</p>	<p>Uwaga ma charakter opinii.</p> <p>Projektodawca stoi na stanowisku, że obowiązujące przepisy pozwalają na finansowanie zadań związanych z budowaniem kapitałów żelaznych. W dokumencie wskazano ramy prawne, które określają prawne warunki realizacji Programu.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		o wolontariacie) oraz rozważenie uchwalenia nowego aktu prawnego o kapitale żelaznym (wieczystym).	
40.	Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych	W diagnozie, w punkcie 2.4. Brak współpracy, konflikty i rywalizacja wewnątrz sektora słusznie zauważono, że wśród liderów panuje przekonanie, że w Polsce trudno mówić o istnieniu sektora pozarządowego jako wspólnoty organizacji. Zdecydowanie brakuje sieci (partnerstw, koalicji, związków i federacji) branżowych, jak również terytorialnych, które wpływałyby na tworzenie wspólnej polityki rozwoju oraz współpracy. Brak sieci w wielu obszarach, a także słabość istniejących ma wpływ na efektywność struktur dialogu obywatelskiego. Brakuje przedstawicieli z silnym mandatem społecznego poparcia w istniejących ciałach dialogu – radach działalności pożytku publicznego, innych radach, komitetach i ciałach konsultacyjno-doradczych. Dlatego uważamy, iż Cel szczegółowy 1.: Wzrost zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w życie publiczne, a także Cel szczegółowy 2.: Wzmocnienie organizacji obywatelskich w wymiarze strategicznym powinny być uzupełnione o Priorytet 6: Rozwój instytucjonalny sieci organizacji. Oczywiście wprowadzone uzupełnienia skutkować będą wskazaniem stosownych wskaźników.	Uwaga nie została uwzględniona. Sieci, koalicje i różnorodne alianse wewnątrzsektorowe mogą być wspierane w ramach Priorytetu 1a.
41.		Niektórym danym i informacjom nadane zostało, w naszym przekonaniu, wypaczające znaczenie. Odnosimy się przede wszystkim do części o zróżnicowaniu dochodów organizacji. Jako niekorzystne zjawisko podaje się niski udział działalności gospodarczej w działaniach organizacji - na poziomie 17%. Warto jednak zauważyć, że organizacje winny prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji celów statutowych. O ile	Uwaga ma charakter opinii. Można wskazać liczne przykłady organizacji, które skutecznie łączą realizację misji oraz działalność gospodarczą. Należy też zaznaczyć, że organizacje winny przeznaczać zyski z działalności na cele statutowe.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		w przypadku organizacji zajmujących się usługami udział może być większy, o tyle w przypadku innych organizacji, może być szkodliwy. Poświęcanie nadmiaru energii na realizację działalności gospodarczej, w praktyce musiałyby to być głównie usługi, to odchodzenie od realizacji misji.	
42.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	<p>W diagnozie pojawia się też zdanie „(...) wkład przychodów uzyskanych ze źródeł rynkowych stanowił 38% wszystkich zgromadzonych środków finansowych, w tym środki pochodzące z działalności gospodarczej (17%), z odpłatnej działalności statutowej (16%), ze składek członkowskich tylko 8% uzyskanych przychodów.”. Pomija ono istotną część „źródeł rynkowych”. Istnieją jeszcze co najmniej dwa „rynkowe źródła finansowania organizacji”. Są to darowizny – od osób fizycznych i prawnych oraz – w przypadku niektórych organizacji – przychody z 1% podatków. O tym, że nie są to źródła bagatelne, niech świadczy fakt, że w przypadku naszej organizacji, w 2017 roku, 1% stanowił 28% przychodów, darowizny – 17%, działalność gospodarcza – 12% a składki 1%. Oznacza to, że ze źródeł „rynkowych” mieliśmy 58% budżetu, jednak w rządowej diagnozie prawie 80% tych źródeł (darowizny i 1%) zostało pominiętych. Skoro taka sytuacja dotyczy nas, musi ona mieć miejsce także w przypadku wielu innych organizacji. Warto zatem – biorąc pod uwagę różnorodność sektora – pokazywać całokształt możliwych rozwiązań, z korzyścią dla stosowanych następnie propozycji rozwiązań.</p> <p>Zgadając się z diagnozą, że problemem jest zbyt duża zależność organizacji od środków publicznych, musimy zauważyć, że zdanie „krajowe i zagraniczne środki</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Diagnoza odnosząca się do sektora organizacji pozarządowych została opracowana na podstawie dostępnych danych ogólnopolskich (GUS, Stowarzyszenie Klon-Jawor). W chwili przygotowywania projektu Programu były to najnowsze i jedyne tak przekrojowe badania odnoszące się do sektora organizacji pozarządowych. Doświadczenia pojedynczego podmiotu nie mogą stanowić podstawy dla wnioskowania o zjawiskach zachodzących w obrębie sektora pozarządowego.</p> <p>Cenną inicjatywą będzie podjęcie kolejnych pogłębionych badań nad kondycją III sektora, w tym aspektów związanych z dynamiką finansowania organizacji obywatelskich.</p> <p>Wydaje się, iż wskaźnik źródeł rynkowych powinien obrazować wskaźnik współpracy z przedsiębiorstwami.</p> <p>Wzrost proporcji źródeł rynkowych niekoniecznie byłby zależny od proporcji przychodów w ogóle i dlatego też umieszczanie go w Programie mogłoby być ryzykowne.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>publiczne stanowiły w 2014 roku 55% sumy przychodów sektora, podczas gdy np. w 2003 roku było to 34%, a w 2005 roku – 42%” należy czytać w kontekście. Wzrost proporcji źródeł publicznych w budżetach organizacji wynika z ich znacznie większej dostępności (zadania zleczone, środki strukturalne). Nie ma też pewności, czy prawdziwe jest zdanie, że następuje „regres działalności gospodarczej”. Spadek z 29% w 2003 do 16% w 2014 roku w budżetach organizacji, może de facto oznaczać wzrost konkretnych kwot. By móc to ocenić, należałoby podać, jak zwiększyły się przychody organizacji. Ma to o tyle istotne znaczenie, że proporcje te zmieniają się wraz z minięciem perspektywy finansowej 2014-2020. Trudno jednak będzie przypisywać zmianę proporcji finansowania organizacji sukcesom opiniowanego właśnie Programu. Notabene wskaźnik nawiązujący do proporcji „źródeł rynkowych” w budżetach, po uwzględnieniu wpływu obniżonej dostępności środków publicznych, nie znalazł się w programie, choć byłby wskazany.</p>	
43.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	<p>Trzecia kwestia, z którą nie możemy się zgodzić, to nieuzasadniony atak na rozwiązania wprowadzone w Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Nie znajdujemy poparcia w faktach dla stwierdzenia, że regranting miał negatywny wpływ na sektor. Było to rozwiązanie oczekiwane i korzystne. Co więcej, wręcz przeciwnie do twierdzeń zawartych w diagnozie – jakoby rozwiązanie to wzmacniało najsilniejszych - wymagało od organizacji go realizujących zaangażowania swoich sił i środków, gdyż środki na obsługę były niewystarczające. Właśnie dlatego tak trudno było znaleźć operatora grantów dla organizacji strażniczych – nie udało się to. Ilość pracy, którą trzeba by</p>	<p>Uwaga uwzględniona. Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>było włożyć w rozwój takich inicjatyw, była niewspółmierna do proponowanych środków. Deprecjonowanie osiągnięć sektora pozarządowego i rozwiązań wypracowywanych przez organizacje stanowi bardzo złą praktykę administracji rządowej i przeczy szlachetnym celom deklarowanym w Programie. Wszak właśnie deklarowane jest wsparcie adekwatne do wysiłków organizacji i potrzeba działań infrastrukturalnych. Język tej oceny każe stawiać pytanie, jakie organizacje infrastrukturalne mają być wspierane z Programu i jak rząd zamierza jednocześnie je wzmocnić i „nie pogłębiać rozwarstwienia”.</p>	
44.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	<p>Po czwarte w programie nie znajdujemy odpowiedzi na zdiagnozowany problem spadającego członkostwa i wolontariatu. Z naszego doświadczenia, przynajmniej częściowo obie te rzeczy zależą od umiejętności angażowania kolejnych osób do działania. Możliwe zatem byłoby przygotowanie organizacji i do tego działania. Ale nie widzimy, jak miałyby to nastąpić.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Uwaga ma charakter opinii. Program zawiera propozycję odpowiedzi na zdiagnozowany problem spadającego członkostwa i wolontariatu. Tego typu działania, służące wzmocnieniu instytucjonalnemu i rozwojowi organizacji, będą wspierane w ramach Priorytetu 1a <i>Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego</i>, Priorytetu 3 <i>Rozwój instytucjonalny lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich</i>, a także Priorytetu 4 <i>Rozwój instytucjonalny think tanków obywatelskich</i> Programu PROO.</p>
45.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	<p>Po piąte, najbardziej interesujący nas obszar dotyczący działań z zakresu kontroli obywatelskiej opisany jest zgodnie z naszą wiedzą i obserwowanymi przez nas zjawiskami. Potrzeba jednak bardzo precyzyjnego pomysłu na to, jak przeprowadzić proces tworzenia organizacji strażniczych i mediów obywatelskich.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Szczegóły rozwiązań pozwalających na wsparcie oraz tworzenie organizacji strażniczych i mediów obywatelskich określone zostaną w regulaminach konkursów.</p>
46.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	<p>Wskazany wskaźnik 550 inicjatyw, które otrzymają wsparcie, budzi obawy w kontekście trwałości tych inicjatyw. Ich stałą cechą jest efemeryczność. Jest ona</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Sieciowanie, inwestowanie w infrastrukturę i zachęcanie do rozwijania wolontariatu i crowdfundingu to działania, które</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		niekoniecznie związana z brakiem pieniędzy, a z odbiorem społecznym, rozczarowaniem brakiem wpływu, brakiem czasu wolnego (zazwyczaj jest to działalność prowadzona oprócz pracy zawodowej). Nie wystarczy zatem jednorazowo sfinansować taką inicjatywę i zachęcić ją do zbudowania strategii. Należy sobie odpowiedzieć na pytanie, jak doprowadzić do trwałości tych inicjatyw. Naszym zdaniem rozwiązaniem jest ich sieciowanie, inwestowanie w infrastrukturę i zachęcanie do rozwijania wolontariatu i crowdfundingu.	mieszczą się w zakresie interwencji przewidzianej w ramach Programu. W szczególności należy tu wskazać możliwości realizacji tego typu działań w ramach priorytetów: <ul style="list-style-type: none"> • Priorytet 1a Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego; • Priorytet 3 Rozwój instytucjonalny organizacji strażniczych i mediów obywatelskich; • Priorytet 4 Rozwój instytucjonalny think tanków obywatelskich. Szczegóły dotyczące poszczególnych priorytetów oraz zasady zapewnienia trwałości określona zostaną w regulaminach konkursów.
47.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	Innym problemem jest przygotowanie merytoryczne inicjatyw, które mają być wspierane. Finansując działania osób, które przegrały w wyborach i mogą mieć intencję odegrania się na wygranych lub osób planujących start w wyborach, można uczynić więcej szkody niż pożytku. Dlatego każdy watchdog powinien zapoznać się z Kartą Zasad Organizacji Monitorujących Działalność Administracji Publicznej https://watchdogportal.pl/watchdog-article/karta-zasad-organizacji-monitorujacych-dzialalnosc-administracji-publicznej/ . Nie wystarczy jednak ją przeczytać. Potrzebne jest dogłębne szkolenie z etyki i dylematów w działalności strażniczej.	Uwaga częściowo uwzględniona. Można sobie wyobrazić, że w ramach zadań realizowanych w ramach Priorytetu 1a Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego lub Priorytetu 3 Rozwój instytucjonalny lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich, organizacje zaproponują i podejmą się przeprowadzenia działań związanych z podnoszeniem kompetencji branży w tej sferze. Uwaga jest zasadna w odniesieniu do standardów i wymagań etycznych, które muszą spełniać działania lokalnych organizacji strażniczych. Postulat ten zostanie uwzględniony przy formułowaniu zasad na poziomie regulaminu konkursu, a także w ramach działań promocyjno-informacyjnych realizowanych przez Instytucję Zarządzającą w ramach Programu.
48.	Sieć Obywatelska Watchdog Polska	Ostatnia sprawa dotyczy zapewnienia niezależności watchdogów. Przeniesienie finansowania na szczebel centralny nie musi stanowić zabezpieczenia przed próbami wpływania na lokalnych strażników i media obywatelskie poprzez struktury partyjne. A zatem należałoby przygotować system zabezpieczeń przed	Przejrzystość i neutralność w trakcie dofinansowania organizacji (w tym watchdogów) zostanie zachowana poprzez zasadę otwartych konkursów. Szczegółowe procedury opisane zostaną w regulaminach otwartych konkursów. Procedury te zapewnią bezstronność i obiektywizm w podejmowaniu decyzji.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		wpływami (np. poprzez regranting i operatora), określić, jak proporcjonalnie mają się kształtować władze w monitorowanych gminach, jeśli chodzi o przynależność partyjną. Nieakceptowalne byłoby np. dofinansowanie inicjatyw w gminach rządzonych przez opozycję z poziomu centralnego. Kwestia ta jest bardzo wrażliwa i powinna być zapisana w programie i monitorowana.	
49.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Przedstawiona w opiniowanym dokumencie diagnoza rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich zajmuje mniej więcej połowę jego objętości. Należy przyznać, że trafnie wskazuje ona szereg problemów, z jakimi od lat borykają się te organizacje w Polsce. Spora w tym zasługa odwołania się w dokumencie przede wszystkim do dwóch głównych źródeł wiedzy na temat sytuacji organizacji obywatelskich w Polsce, czyli do badań Głównego Urzędu Statystycznego oraz Stowarzyszenia Klon/Jawor. Ten fakt należy ocenić pozytywnie, ale stwarza to również co najmniej dwa problemy. Po pierwsze nie wiadomo, dlaczego autorzy diagnozy nie odwołują się do szeregu raportów z bardziej szczegółowych badań, dotyczących wybranych aspektów funkcjonowania organizacji obywatelskich (szereg ich w ostatnich latach powstało). Po drugie znaczące wydaje się, że oba źródła wiedzy dotyczą sytuacji już sprzed paru lat, bo materiał źródłowy był w nich zbierany najpóźniej w 2015 roku (w przypadku danych obejmujących cały rok poprzedzający badanie, np. przy kwestiach budżetowych, dotyczą nawet roku 2014). O ile nie należy się spodziewać, że drastycznej zmianie uległy wszystkie trendy wskazane w obu badaniach i opisane w diagnozie do omawianego dokumentu, to jednak nie znamy	Uwaga nie została uwzględniona. Diagnoza odnosząca się do sektora organizacji pozarządowych została opracowana na podstawie dostępnych danych (badania prowadzone przez GUS oraz Stowarzyszenie Klon-Jawor). W chwili przygotowywania projektu programu były to najnowsze dostępne wyniki ogólnopolskich, przekrojowych badań sektora obywatelskiego.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>obecnej wielkości wielu uwzględnionych w diagnozie wskaźników. Nie wiemy też, w jaki sposób mogły wpłynąć na nie działania obecnego rządu, który formalnie wsparciem społeczeństwa obywatelskiego zajmuje się przecież prawie od początku swojej działalności. Ponadto nie możemy stwierdzić, czy w czasie, jaki upłynął od zakończenia realizacji badań przez GUS i Klon/Jawor, nie pojawiły się jakieś nowe czynniki określające funkcjonowanie sektora obywatelskiego w Polsce. A takie dane mogłyby nas przecież zmusić do wniosku, że dla wsparcia funkcjonowania organizacji obywatelskich w Polsce potrzeba jeszcze innych działań niż te zaproponowane w opiniowanym Programie.</p>	
50.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	<p>Do powyższych konkluzji wydają się skłaniać wyniki paru mniejszych badań, zrealizowanych już pod koniec 2016 roku. Z badań przeprowadzonych na potrzeby "Raportu 2016 o stanie społeczeństwa obywatelskiego w UE i Rosji", wydanego przez Forum Społeczeństwa Obywatelskiego UE-Rosja, wiemy, że wśród problemów przeszkadzających im w działalności przedstawiciele organizacji obywatelskich wskazali na niski poziom prywatnych darowizn i słabe wsparcie ze strony państwa oraz utrudniony dostęp do środków pochodzących z Unii Europejskiej (szczególnie tych wdrażanych na poziomie krajowym). Nie mniej ważny okazał się brak wrażliwości na potrzeby i rolę organizacji ze strony władz, a nawet deprecjonowanie ich znaczenia w wypowiedziach i działaniach niektórych członków rządu. W najgorszej sytuacji miały znaleźć się organizacje zajmujące się prawami człowieka, zwłaszcza pracujące z różnymi grupami mniejszościowymi, które spotkały się z niechęcią</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Tezy zawarte w części Programu dotyczącej diagnozy rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich mają swoje odzwierciedlenie w wynikach niezależnych badań, prowadzonych zarówno przez podmioty trzeciego sektora, jak i administrację publiczną.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>w sferze publicznej oraz brakiem wsparcia ze strony władz państwowych (zob. "Poland: Expecting Negative Trends", w: "2016 Report on the State of Civil Society in the EU and Russia", Berlin: EU-Russia Civil Society Forum, https://eu-russia-csf.org/home/projects/state-of-civil-society/report-2016/, s. 85-88). W podobnym kierunku szły obserwacje ekspertów, biorących udział w badaniu przeprowadzonym w ramach opracowania jednej z ostatnich edycji Indeksu stabilności NGO w Polsce za rok 2016, wydawanego przez Amerykańską Agencję ds. Rozwoju Międzynarodowego, US AID. Ich zdaniem zdecydowanie na niekorzyść organizacji obywatelskich zmienił się klimat polityczny, w którym nowy rząd obniżył standardy prowadzenia dialogu obywatelskiego, a jego przedstawiciele otwarcie krytykowali wybrane organizacje, szczególnie te promujące liberalne wartości i zajmujące się działalnością antydyskryminacyjną, prawami kobiet i mniejszości seksualnych, wsparciem dla migrantów i uchodźców, ekologią oraz patrzeniem władzy na ręce (zob. Indeks stabilności NGO w Polsce 2016, Instytut Spraw Publicznych/USAID, Warszawa-Waszyngton 2017, http://www.isp.org.pl/publikacje,1,937.html).</p>	
51.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	<p>Można tylko żałować, że w trakcie prac nad omawianym Programem (PROO) zabrakło autorom czasu i możliwości na zrealizowanie własnych pogłębionych badań, które pozwoliłyby zaktualizować wiedzę na temat sektora obywatelskiego. Sytuacją idealną byłoby, gdyby przeprowadzenie takich badań powierzono niezależnemu podmiotowi, gwarantującemu obiektywność uzyskanych wyników. Trudno bowiem określać trafność dokumentów</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Diagnostyka oparta jest na wynikach dwóch przekrojowych, ogólnopolskich badań sektora pozarządowego w Polsce (GUS, Stowarzyszenie Klon/Jawor).</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		strategicznych, które są oparte na niepewnych podstawach, za jakie należy uznać dane nie wynikające z aktualnych, zróżnicowanych badań.	
52.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Co najmniej w kilku miejscach diagnostycznej części omawianego Programu analiza pobieżnie traktuje obserwowane wyzwania bez ich gruntowniejszego pogłębienia, czy poszukiwania rzeczywistych przyczyn ich wystąpienia, a w rezultacie możliwych rozwiązań konkretnego problemu. Przykładem może być sposób ujęcia kwestii sposobu funkcjonowania mechanizmu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przeznaczanego na Organizację Pożytku Publicznego. Podobnie jest też z zagadnieniem powierzenia środków publicznych organizacjom przez administrację. O ile sam ten ostatni problem został trafnie wychwycony, to nie wiadomo już, czemu diagnoza nie odnosi się do analogicznej sytuacji występującej również na poziomie administracji centralnej? Są też wątki czy zagadnienia, które zostały poruszone w sposób wręcz publicystyczny, bez dokładniejszego uwzględnienia ich specyfiki. W tym ostatnim przypadku przykładem może być pojęcie „grantozy”, które nie odnosi się przecież tylko do uzależnienia organizacji pozarządowych od środków publicznych, jak zostało zastosowane w części diagnostycznej opiniowanego Programu. Obejmuje ono całe spektrum wynikających z tego faktu konsekwencji, zaczynając od dostosowywania działań organizacji do priorytetów ustalanych przez administrację publiczną, zamiast realizacji przede wszystkim własnych celów.	Uwaga nie została uwzględniona. Dokładniejsze przeanalizowanie poszczególnych zjawisk zdiagnozowanych we wstępie do Programu PROO wymagałoby przeprowadzenia odrębnych, dedykowanych badań. Projektodawca przyjął alternatywne rozwiązanie. Kierunki interwencji określone zostały na podstawie danych ogólnodostępnych. Zwracamy jednak uwagę na zaplanowaną w Programie ewaluację, która służyć będzie poprawie jakości, efektywności i spójności realizowanych działań, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju. Ewaluacja prowadzona będzie w formie <i>on-going</i> i <i>ex-post</i> . Dopuszcza się zatem możliwość zmiany/doprecyzowania zapisów Programu w trakcie jego realizacji.
53.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Zaczynając analizę proponowanych celów i priorytetów nowego programu musimy sobie postawić pytanie: Czy	Uwaga nie została uwzględniona.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>odpowiedzią na uzależnienie organizacji obywatelskich od środków publicznych może być przekazanie im ich jeszcze więcej przez agencję rządową? Odpowiedź na nie siłą rzeczy musi być złożona. Z jednej strony, zaplanowane wsparcie budowy kapitałów żelaznych, czyli środków, które pozostawione w banku pozwalałyby wypracować procent, z którego organizacja mogłaby opłacić własną działalność, jest od lat postulowanym rozwiązaniem. Ale z drugiej strony trzeba się zastanowić, czy wystarczy na to przewidziana w Programie kwota w wysokości 10% jego rocznego budżetu (i dodatkowo 5% od 2021 roku)? Aby żyć z procentu, potrzeba odpowiednio dużej kwoty odłożonej na rachunku bankowym. W innym wypadku może się okazać, że te środki będą zbyt małe i zostaną przejedzone przez organizacje, stając się w ostateczności formą wsparcia ryczałtowego wybranych organizacji. Albo poszczególne organizacje będą musiały występować o następne dofinansowanie do takich kapitałów żelaznych, starając się kolejny raz o przychylność przyznającej je władzy.</p>	<p>Wsparcie obejmujące tworzenie kapitałów żelaznych ma charakter kaskadowy. W ramach Priorytetu 2 w pierwszej kolejności (Priorytet 2a) zakłada się wsparcie projektów, których celem będzie przygotowanie i realizacja działań zmierzających do zbudowania, w oparciu o lokalne środowisko organizacji, jej partnerów społecznych i publicznych, początkowych kapitałów żelaznych organizacji obywatelskich. Następnie wsparcie uzyskają początkowe kapitały żelazne organizacji (Priorytet 2b) w ustalonej w regulaminie konkursu proporcji pod warunkiem, że zebrane przez organizację środki na początkowy kapitał żelazny przekroczą wartość minimalną określoną w regulaminie konkursu. W ramach Priorytetu 2 możliwe będzie także uzyskanie wsparcia dla istniejących kapitałów żelaznych (Priorytet 2c). Zaplanowana została możliwość dokapitalizowania zarówno kapitałów żelaznych utworzonych w wyniku wsparcia w ramach Programu, jak również takich, które zostały zbudowane przy wykorzystaniu innych źródeł finansowania.</p> <p>Zgodnie z treścią Programu (rozdział 7. Plan finansowy Programu) podstawowym źródłem finansowania jego realizacji jest Fundusz Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, którego przychodem jest 4% wpływów z dopłat z gier objętych monopolem państwa. Należy zaznaczyć, że Przewodniczący Komitetu może dodatkowo podjąć decyzję o zwiększeniu środków przeznaczonych na realizację Programu w kolejnych latach ze środków pochodzących z budżetu państwa, jeśli środki takie zostaną zapisane w budżecie państwa. W takiej sytuacji możliwe będzie zwiększenie alokacji w zakresie wsparcia w ramach Priorytetu 2. Kapitały żelazne.</p>
54.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Podobnie może być ze środkami na wkłady własne do projektów, gdzie również brakuje szczegółów	Uwaga nie została uwzględniona.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		dotyczących zasad ich przyznawania. W tym wypadku może też dziwić, czemu w części diagnostycznej wspomina się w tym kontekście tylko o jednym programie, wdrażanym przez Komisję Europejską pod nazwą Europa dla Obywateli? Przecież analogiczna sytuacja występuje w wielu innych konkursach, włącznie z tymi wdrażanymi przez krajową administrację centralną?	Wdrażany przez Komisję Europejską program pod nazwą Europa dla Obywateli został przywołany jako przykład. Projektodawca jest świadomy istnienia innych programów, w których uczestnictwo warunkowane jest wniesieniem wkładu własnego. W Programie PROO celowo nie określono zamkniętego katalogu tego typu inicjatyw. Szczegóły dotyczące możliwości ubiegania się o dotację, która przeznaczana będzie na wniesienie wkładu własnego, określone zostaną w regulaminach konkursów.
55.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Obie formy wsparcia wymienione w pkt. 1 i 2 powyżej oczywiście bardzo przydadzą się organizacjom obywatelskim, niezależnie od ich wielkości (i miejsca działania), ale po upływie 12 lat realizacji programu może się okazać, że nie pozwoliły zbudować żadnych stabilnych rozwiązań, umożliwiających uzyskanie niezależności finansowej polskich organizacji. Temu ostatniemu mogłaby służyć na pewno rozbudowa filantropii (indywidualnej i biznesowej), w tym przez wspieranie odpowiednich rozwiązań systemowych oraz pomaganie organizacjom w zdobywaniu kompetencji pozwalających na prowadzenie działań „fundraisingowych”.	Uwaga nie została uwzględniona. Rozbudowa filantropii oraz możliwość budowania długoterminowej strategii finansowania organizacji, także poprzez fundraising, wpisuje się w Priorytet 1a Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego. W tym Priorytecie zakłada się finansowanie takich strategii rozwoju organizacji, które zakładają budowanie trwałych modeli finansowania ze środków niepublicznych, co jest tożsame z realizacją działań fundraisingowych. Ponadto Priorytet 2b Programu Dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych zakłada, że zainteresowana stworzeniem kapitału żelaznego organizacja zrealizuje projekt fundraisingowy, który zostanie dofinansowany w ramach Programu dotacją kapitałową, pod warunkiem, że zebrane przez organizację środki na początkowy kapitał żelazny przekroczą określoną wartość minimalną.
56.	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	Zapisom Programu można postawić jeszcze jeden ważny zarzut. Otóż, nie znajdujemy w nich nigdzie refleksji na temat potrzeby przeciwdziałania możliwości wykorzystania przewidzianych w Programie środków na wsparcie przede wszystkim wybranych podmiotów, w jakimś stopniu bliższych ideologicznie stronie rządzącej (obecnie lub po kolejnych wyborach). Żadnych takich rozwiązań nie zawiera też projekt Rozporządzenia w	Uwaga nie została uwzględniona. Program w żadnym z zapisów nie zakłada jakichkolwiek form preferencji ideologicznych czy światopoglądowych w odniesieniu do zasad, trybów i procedur wyboru organizacji, które uzyskają wsparcie. Przejrzystość i neutralność w zakresie dofinansowania organizacji obywatelskich zostanie zachowana poprzez zastosowanie formuły otwartych konkursów dotacyjnych. Szczegółowe procedury opisane zostaną w regulaminach

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, wystawionego do konsultacji w tym samym czasie co PROO. Przewidziane w rozporządzeniu zapisy nie dają żadnych gwarancji zachowania obiektywizmu podejmowanych decyzji dotyczących przyznania dotacji konkretnym organizacjom. Ani nie zostały tam określone jakiegokolwiek kryteria merytorycznej oceny wniosków (w §10 ust. 1 stwierdza się tylko: „Ocena merytoryczna wniosku wstępnego jest przeprowadzana na podstawie kryteriów oceny merytorycznej określonych w regulaminie otwartego konkursu”). Co więcej, nie wiemy też, kim będą eksperci oceniający wnioski zarówno w ich wstępnej, jak i pełnej wersji - §11 rozporządzenia określa w ustępie 1: „Oceny merytorycznej wniosku wstępnego dokonuje Instytucja Zarządzająca przy udziale ekspertów zewnętrznych”. W ustępie 3 tego samego paragrafu stwierdza się tylko, że: „Ekspertem zewnętrznym może być osoba, której wiedza i doświadczenie zawodowe odpowiadają zakresowi merytorycznemu otwartego konkursu oraz dają rękojmię dokonywania prawidłowej oceny merytorycznej wniosków wstępnych”. Trudno stwierdzić, by tak sformułowane zapisy procedury oceny wniosków stanowiły nową jakość, gwarantującą odpowiedni stopień obiektywizmu i efektywności w wydatkowaniu pieniędzy publicznych.</p>	<p>otwartych konkursów, które będą dodatkowo poddane konsultacji publicznych. Procedury te zapewnią bezstronność i obiektywizm w podejmowaniu decyzji.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
57.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Brak spójności programu (diagnoza, cele, priorytety, wskaźniki, ewaluacja). Przykładem sprzeczności tez zawartych w programie jest przywoływanie stanowiska Najwyższej Izby Kontroli w sprawie regrantingu FIO “Zdaniem NIK rozwiązanie takie nie jest właściwe także z uwagi na obowiązujące regulacje ustawowe, które zakładają dotowanie efektywnej działalności w sferze zadań publicznych, a nie finansowanie przejawów aktywności społecznej jako autonomicznej wartości”. Teza ta jest jaskrawie sprzeczna z celami i zapisami Priorytetu 1 Programu. Priorytet ten odnosi się wprost do wsparcia działań misyjnych organizacji i rozwoju instytucjonalnego, a nie bezpośredniego wsparcia organizacji w realizacji zadań publicznych.</p> <p>Kolejnym przykładem są zapisy dotyczące regrantingu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich FIO (s. 20) “...Dodatkowo w ramach FIO dotowane są inicjatywy zgłaszane przez nieformalne grupy osób za pośrednictwem dużych organizacji (regranting) - co wpływa na dalsze wzmocnienie większych podmiotów i może oddziaływać w formie pogłębiania się rozwarstwienia i dysproporcji w sektorze”. Powyższa teza nie tylko nie znajduje potwierdzenia w faktach - krytyka regionalnego regrantingu jest również przejawem wielokrotnie krytykowanego przez organizacje pozarządowe centralizmu. Podkreślić należy, że dotychczas realizowany w ramach FIO regranting nie tylko skierowany jest do nowych inicjatyw, ale jego celem jest docieranie do lokalnych małych organizacji, finansowanie lokalnej aktywności wraz z bezpośrednią pomocą przy aplikowaniu o te środki. Szkodliwe i</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Program zakłada spójne podejście do interwencji publicznej obejmujące główne wnioski z diagnozy sektora pozarządowego poprzez identyfikację celów, a także doboru form realizacji (priorytety) oraz wskaźników.</p> <p>Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO.</p> <p>Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regrantingu.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		nieuprawnione jest również negatywne naznaczenie "dużych organizacji" jako tych, które realizując regranting przyczyniają się do procesu rozwarstwienia w sektorze. Sam Narodowy Instytut Wolności dokonywał wyboru organizacji prowadzących regranting, użyte określenie "duże organizacje" w praktyce oznacza te, które wykazały się uprzednio doświadczeniem i niezbędnym do pełnienia zapisanej w programie FIO funkcji potencjałem.	
58.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Dane, na które powołują się autorzy diagnozy, są poprawne, jednak ich dobór i interpretacja sprawia często wrażenie tendencyjnej, służącej jedynie udowodnieniu założonych tez. Przykładem tego zjawiska może być wybiórcze przedstawienie danych z dwóch wykorzystywanych w diagnozie źródeł – badań GUS i raportu Stowarzyszenia Klon/Jawor, organizacji członkowskiej OFOP. Wyniki tych badań są w większości spójne, jednak bywają też dane rozbieżne (należy pamiętać, że zakres podmiotowy badania prowadzonego przez GUS jest szerszy). Autorzy diagnozy wybierają te dane, które bardziej im pasują do przedstawionej w dokumencie tezy. Jako przykład można podać wskazane dane o procentowym udziale środków ze źródeł rynkowych w budżecie sektora. Według danych GUS jest on wyższy niż według danych Stowarzyszenia Klon/Jawor. W diagnozie jednak wskazano wyłącznie dane Stowarzyszenia Klon/Jawor o niskim poziomie przychodów z działalności gospodarczej (i uzależnieniu od środków publicznych), pasujące do przedstawianej w Programie tezy. Jeszcze bardziej nieuzasadnione wydają się interpretacje i wnioski, które autorzy diagnozy wyciągają	Uwaga nie została uwzględniona. Diagnoza jako element dokumentu o charakterze operacyjnym co do zasady opiera się na wybranych wynikach szerszych prac badawczych, w tym ich interpretacji. Identyfikacja zjawiska „grantozy” wynika z oceny skali realizacji w Polsce systemu opartego na zlecaniu przez organy administracji publicznej zadań organizacjom pozarządowym (w tym blisko 3800 samorządów realizujących roczne programy współpracy), w szczególności w odniesieniu do sytuacji w mniejszych ośrodkach i działających tam lokalnych organizacji.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		z danych, nie uzasadniając ich w żaden sposób (przedstawiając jako oczywistość lub powołując się na anonimowych „wielu specjalistów”) – np. w ten sposób rozwarstwienie przychodów sektora łączone jest z oligarchizacją, a fakt, że ok. połowa przychodów organizacji pochodzi ze źródeł publicznych interpretowany jest jako uzależnienie od środków publicznych i dowód grantozny (s. 15 i 16).	
59.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Program planowany jest na 12 lat, co wobec dynamicznej sytuacji w kraju i na świecie, braku kompleksowego Narodowego Programu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz innych zapowiadanych przez rząd programów adresowanych do społeczeństwa obywatelskiego, wydaje się dość ryzykowne. Tym większego znaczenia nabiera monitoring i ewaluacja realizacji obu programów, których wyniki będą podstawą do ich ewentualnej korekty i dostosowania do zmiennej sytuacji.</p> <p>W Programie przewidziano monitoring i ewaluację, warto także zadbać aby ich wyniki były dostępne publicznie.</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Do treści Programu dodano zapis dotyczący upubliczniania raportów ewaluacyjnych na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej.</p>
60.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Program nie będzie skuteczny, jeśli nie zostaną jasno określone parametry celów. Tylko na podstawie zdefiniowanego miernika będzie możliwe przeprowadzenie ewaluacji i monitoringu w trakcie trwania Programu i po jego zakończeniu. W konsultowanym dokumencie nie określono stanu wyjściowego (wartości bazowej) i stanu, który ma zostać osiągnięty w celu realizacji Programu w odniesieniu do wskazanych rezultatów i celów Programu. Przedstawione dane nie zostały także podzielone na poszczególne lata</p>	<p>Dla wskaźników opisujących realizację celów na poziomie rezultatów Program wskazuje wartości bazowe i docelowe. Jest rzeczą oczywistą, że Program (jako nowatorski w polskim wymiarze instrument wsparcia) opiera się na założeniach dotyczących oddziaływań na przyszły rozwój sektora pozarządowego, gdyż jak dotąd nie zidentyfikowano niezawodnych mechanizmów interwencji, które warunkowałyby dynamikę wszechstronnego rozwoju sektora obywatelskiego. Program ma charakter operacyjny i zakłada bezpośrednie wsparcie organizacji w formule konkursów dotacyjnych, nie ma</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>realizacji, co będzie negatywnie rzutowało na przebieg ewaluacji i monitoringu w trakcie trwania Programu.</p> <p>Założenia Programu opierają się na daleko posuniętym wniosku, że “wzmocnienie instytucjonalne będzie prowadzić do wszechstronnego rozwoju sektora obywatelskiego, w tym do podniesienia jakości działania organizacji, ich efektywnego zaangażowania w życie publiczne, zwiększenia funkcji kontrolnych oraz eksperckich” (s. 41). Co prawda wzmocnienie instytucjonalne można uznać za warunek konieczny dla wszechstronnego rozwoju sektora obywatelskiego, nie sposób jednak przyznać, że jest ono warunkiem wystarczającym.</p> <p>W związku z powyższym zakres postawionych celów i odpowiadających im priorytetów jest bardzo wąski oraz nie odpowiada zakresowi sporządzonej diagnozy i planowanym rezultatom. Priorytety Programu są silnie związane z postawionymi celami, a zakładane rezultaty stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy, jednak zaproponowane cele i priorytety nie prowadzą do rozwiązania większości zdiagnozowanych problemów oraz osiągnięcia planowanych rezultatów.</p> <p>Przykładowo, wśród najistotniejszych problemów organizacji wskazuje się (s. 9-10): trudności z procedurami i przepisami prawnymi, bariery prawno-administracyjne w kontaktach z administracją, nadmierne skomplikowanie formalności związanych z korzystaniem ze środków grantodawców, sponsorów lub z funduszy</p>	<p>natomiast charakteru dokumentu planistycznego, w ramach którego projektuje się zmiany o charakterze prawnym i systemowym. Stąd PROO nie odpowiada na ten zakres zidentyfikowanych barier dla rozwoju trzeciego sektora. W rozdziale 5. wskazano zestawienie oczekiwanych efektów Programu rozumiane jako jego długofalowe oddziaływania. Mają one charakter niemierzalny. Należy wziąć pod uwagę, że odnoszą się one do takich aspektów rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, co do których nie są i nie były prowadzone ogólnopolskie badania przekrojowe, które umożliwiłyby ich wiarygodny pomiar.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Unii Europejskiej oraz biurokratyzację i brak przejrzystości reguł współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną. Pomimo zasygnalizowania tych problemów w diagnozie, cele i priorytety Programu w ogóle nie przewidują jednak wspomnianych działań dążących do popularyzacji korzystania ze środków prywatnych. Za to wśród wskaźników rezultatu wymienia się odsetek organizacji non-profit współpracujących z przedsiębiorstwami, który z wartości bazowej 34,6 ma wzrosnąć do wartości docelowej 40 (s. 55).</p> <p>W dokumencie mamy wyszczególnione: wskaźniki osiągnięcia celów Programu na podstawie badania GUS, wskaźniki realizacji priorytetów na poziomie produktowym liczbowym, ogólne wskaźniki do celów szczegółowych (pn. logika interwencji w ramach Programu, s. 50-54). Natomiast nie są one spójne, brakuje jasnego wskazania mierników, mierzenia głównych rezultatów Programu. Nie wskazano, jak będzie mierzony np.:</p> <p>- "wzrost zaangażowania organizacji obywatelskich w życie publiczne, w szczególności wyrażony zwiększeniem liczby organizacji zaangażowanych w procesy konsultacji społecznych na różnych poziomach" (str.50).</p> <p>Powstaje pytanie, czy wyznacznikiem będą tylko dane ilościowe np. ile organizacji pozarządowych wzięło udział w konsultacjach, czy także, ile uwag zgłoszonych przez organizacje zostało uwzględnionych przez prowadzących konsultacje. W jaki sposób zostanie osiągnięte</p>	

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>zwiększenie liczby organizacji zaangażowanych w procesy konsultacji społecznych, skoro nie przedstawiono wskaźnika wyjściowego tj. ile obecnie organizacji zgłasza stanowisko w procesie konsultacji publicznych (w diagnozie wskazano tylko, ile projektów aktów prawnych i dokumentów programowych i strategicznych zostało poddanych konsultacjom w roku 2014 i 2015).</p> <p>Jeśli wskaźnikiem Celu szczegółowego 1 (Priorytet 3, 4, 5) ma być "ocena współpracy z urzędem administracji samorządowej w zakresie włączania organizacji w planowanie i podejmowanie istotnych decyzji i uchwał", zadać należy pytanie, czyja to będzie ocena i dlaczego będzie jej podlegała tylko współpraca administracji samorządowej, a nie także rządowej z organizacjami pozarządowymi - skoro jest to Program rządowy i wskazuje w jednym z rezultatów "zwiększenie dynamiki dialogu obywatelskiego w Polsce, zbudowanie trwałych płaszczyzn kontaktów i wymiany informacji między organami administracji publicznej a organizacjami trzeciego sektora w zakresie wzajemnego przekazywania sobie opinii, ustaleń i założeń dotyczących celów, instrumentów i strategii wdrażania polityk publicznych na różnych poziomach" (str. 50). Nie wskazano też, na jakiej podstawie i przez kogo ta opinia będzie wystawiona, nie uwzględniono też obecnej oceny tejże współpracy, więc trudno będzie ocenić, czy dzięki realizacji Programu sytuacja ta poprawiła się.</p>	
61.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Niepoparte danymi wnioski wyciągane są w Programie również na poziomie bardziej szczegółowych analiz. Przykładowo, jako jedną z przyczyn pogłębiania się	Uwaga częściowo uwzględniona. Uwaga ma charakter opinii. Diagnoza nie zawiera generalnej oceny programów regrantingowych, a jedynie odniesienie do

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		rozwarstwienia i dysproporcji w sektorze wskazuje się regranting, nie podając żadnego konkretnego źródła uzasadniającego to stwierdzenie (s. 22). Nieuzasadnione jest również m.in. twierdzenie, że zwiększenie możliwości udziału przedstawicieli lokalnych organizacji w istotnych wydarzeniach życia publicznego buduje możliwość realnego wpływu na ostateczny kształt decyzji podejmowanych przez organy administracji (s. 42). Także w tym przypadku zapewnienie takiej możliwości jest warunkiem koniecznym do zwiększenia realnej decyzyjności organizacji, nie może być jednak uznane za warunek wystarczający.	wyników kontroli NIK w zakresie systemu realizowanego w ramach FIO. Projektodawca generalnie podziela opinię dotyczącą znaczenia realizacji programów regrantingowych, w związku z powyższym z treści Programu usunięto zapisy, które mogły być interpretowane jako negatywna ocena regranting.
62.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Dodatkowo Program zawiera inne istotne mankamenty metodologiczne, polegające m.in. na dużym stopniu niedoprecyzowania, w szczególności w zakresie zdefiniowania użytych w nim pojęć (np. kapitału żelaznego) czy całkowitego braku uzasadnienia ustalenia określonych wskaźników produktowych (s. 56) i podziału środków w planie finansowym (s. 67-69). Zasadnicze wątpliwości budzi również ustalenie wartości docelowej wskaźników rezultatu, które oparte są w znacznej mierze na "potencjale zmiany" (s. 55-56), a nie na mierzalnych wartościach.	Dokument programowy wykorzystuje powszechnie przyjęte rozumienie pojęć takich, jak np. „kapitał żelazny”. Szczegółowe definicje zostaną przedstawione w regulaminach poszczególnych konkursów dotacyjnych, które także będą przedmiotem otwartych konsultacji publicznych.
63.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Istotną wadą jest również brak jakichkolwiek odwołań w Programie do tworzonego równolegle Korpusu Solidarności - Programu Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030. Pomimo że wymienione programy będą obowiązywać w tym samym okresie oraz regulować zbliżony zakres	Uwaga nie została uwzględniona. PROO i Program Korpus Solidarności w wielu obszarach są ściśle powiązane (np. potencjalne finansowanie w ramach PROO działań związanych z pozyskiwaniem wolontariuszy angażujących się w działalność organizacji), jednak z uwagi na fakt, że oba dokumenty mają charakter projektów, nie jest możliwe wskazywanie bezpośrednich odniesień do konkretnych treści.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>tematyczny, nie ma pomiędzy nimi żadnych powiązań i wzajemnych odesłań.</p> <p>Wynikać to może z faktu, że do tej pory nie powstał Narodowy Program Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, który był wielokrotnie zapowiadany i z którego to powinny wynikać konkretne już programy wspierające rozwój społeczeństwa obywatelskiego.</p>	
64.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Jako poważny błąd nie tylko metodologiczny uznać należy brak analizy oraz odwołań do Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, nachodzącego zakresem podmiotowym i przedmiotowym na sferę pożytku publicznego i rozwoju organizacji pozarządowych.	Uwaga nie została uwzględniona. PROO nie odnosi się do KPRES, z uwagi na fakt, że KPRES odnosi się zasadniczo do innej grupy podmiotów (przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie socjalne), które stanowią pewien wyodrębniony segment trzeciego sektora.
65.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Widocznym elementem zawartym w Programie i stanowiącym jego instrument są dotacje na finansowanie „kapitałów żelaznych” organizacji pozarządowych. Wprowadzenie tego instrumentu należy ocenić pozytywnie. Działania prowadzące do wspierania strategicznego rozwoju organizacji i zagwarantowania im stabilności finansowej niezależnie od realizowanych przez nie projektów są wysoce pożądane oraz wychodzą naprzeciw postulatam zgłaszanym przez same organizacje.</p> <p>Z analizy budżetu Programu oraz wielkości dotacji na wsparcie „kapitału żelaznego” wynika, że corocznie liczba organizacji objętych wsparciem osiągnie poziom kilkunastu/kilkudziesięciu podmiotów. W związku z tym przy liczbie ponad 100 000 organizacji pozarządowych planowane dotacje uznać należy za bardzo wyjątkowe, stanowiące swoiste wyróżnienie dla tak nielicznej grupy podmiotów.</p>	<p>Wsparcie w ramach Priorytetu 2 zgodnie z harmonogramem zostanie uruchomione w 2018 roku w ramach projektów przygotowawczych. Kolejne fazy realizacji Priorytetu będą uruchamiane „kaskadowo”, przy założeniu, że budowa początkowego kapitału żelaznego wymaga kompleksowych działań polegających na zapewnianiu finansowania własnego, zbudowaniu lokalnej koalicji, opracowania strategii zarządzania kapitałem itp.</p> <p>Kryteria oraz szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia zostaną zawarte w regulaminach poszczególnych otwartych konkursów dotacyjnych.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>W związku z tym kluczowe znaczenie uzyskują kryteria przyznania dotacji na „kapitał żelazny”, które to nie zostały opisane w konsultowanym Programie. Nie wiemy więc, czy wsparcie rozdzielone zostanie według kryterium branżowego, terytorialnego, zdobytych doświadczeń czy dotychczasowego dorobku.</p> <p>Ponadto z analizy wieloletniego budżetu wynika, iż wsparcie finansowe „kapitałów żelaznych” odłożone zostało w czasie do 2021 roku. Program nie wskazuje uzasadnienia dla późniejszego rozpoczęcia realizacji opisywanego instrumentu.</p>	
66.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>W Programie nie znalazły się rozwiązania promujące wspieranie działalności obywatelskiej przez darczyńców prywatnych, w tym przedsiębiorców, o charakterze systemowym np. zwiększeniu ulg czy odpisów podatkowych oraz innych zachęt dla przekazywania środków prywatnych na rzecz działalności społecznej lub tworzenie kapitału stanowiących podstawę niezależności finansowej organizacji pozarządowych. Pomimo że w Programie wskazuje się na potrzebę uniezależnienia organizacji od środków publicznych, rozwiązania w nim zawarte wywołać mogą skutki odwrotne od zamierzonych, tj. długotrwale uzależnić organizacje od środków publicznych - przyznawanych w formie scentralizowanego wsparcia instytucjonalnego. Ponadto nie wskazano w Programie, jakie rozwiązania prawne wykorzystane zostaną do wydatkowania środków publicznych na rzecz tworzenia majątku organizacji pozarządowych nazywanego „kapitałem żelaznym”. Czy w tym zakresie obecnie regulacje prawne stanowią wystarczające warunki do finansowania takich działań,</p>	<p>Uwagi nie została uwzględniona.</p> <p>Program ma charakter operacyjny – grantowy i nie przewiduje działań o charakterze promocyjnym, popularyzatorskim, nie przewiduje także działań związanych ze zmianą uwarunkowań prawnych.</p> <p>Program zakłada, że generalnie wsparcie będą uzyskiwać te organizacje, które przedstawią wiarygodny plan wdrożenia modelu finansowania opartego o środki niepubliczne.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		czy konieczne jest wprowadzenie zmian legislacyjnych. Brak wystarczających rozwiązań w tym zakresie stanowiąc może bariery decydujące o skuteczności zawartych w programie instrumentów oraz osiągnięciu zapisanych celów i efektów programu.	
67.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Błędne wnioski wyciągnięte zostały również w zakresie wsparcia organizacji strażniczych. W Programie kilkakrotnie wskazuje się na konieczność wzmocnienia organizacji strażniczych i mediów obywatelskich, m.in. zwracając uwagę na wady wspierania ich działalności z budżetów samorządów (s. 39-40, s. 49). Jako rozwiązanie tego problemu proponuje się jednak przeznaczenie na ich rzecz dedykowanego wsparcia ze środków publicznych, skierowanego głównie do organizacji i mediów lokalnych (s. 41-42, s. 49-50). W Programie zupełnie pomija się zatem problem potencjalnego uzależnienia organizacji strażniczych i mediów obywatelskich od administracji rządowej, spowodowanego centralną dystrybucją środków publicznych. Zaproponowane rozwiązanie nie tylko nie będzie więc wpływać na sytuację organizacji i mediów ogólnopolskich, ale może również prowadzić do uzależnienia od administracji szczebla centralnego podmiotów lokalnych.	Uwaga ma charakter opinii i nie została uwzględniona. Wsparcie dedykowane lokalnym organizacjom strażniczym i mediom obywatelskim ma celu zbudowanie trwałych struktur i potencjału tych organizacji do niezależnego działania w ich bezpośrednim otoczeniu. Założeniem Programu jest uzyskanie przez wspierane organizacje niezależności finansowej w dłuższej perspektywie, także w wyniku realizacji działań, które zostaną sfinansowane ze środków dotacji.
68.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	Program nie przewiduje podjęcia działań na rzecz deregulacji prawnych i ograniczeń hamujących oddolną aktywność obywatelską w organizacjach pozarządowych. Odnosząc się do zapisów Programu, nie znaleziono propozycji deregulacyjnych i uproszczeń w zakresie prowadzenia przez organizacje obywatelskie działalności, w tym działalności gospodarczej i odpłatnej działalności pożytku publicznego, a także wymogów wynikających z	Uwagi nie została uwzględniona. Program ma charakter operacyjny – grantowy i nie przewiduje działań związanych ze zmianą uwarunkowań systemowych czy prawnych. PROO nie ma natomiast charakteru dokumentu strategicznego czy planistycznego, w ramach którego projektuje się zmiany o charakterze prawnym i systemowym. Prace nad zmianami systemowymi i legislacyjnymi, które mogą wpłynąć na otoczenie działania sektora pozarządowego będą

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>opodatkowania prowadzonej przez organizacje sprzedaży towarów i usług oraz osiąganych przez nie dochodów. Wsparcie działalności obywatelskiej w tym zakresie mogłoby wpłynąć pozytywnie na realizację celów szczegółowych Programu, a także na realizację Priorytetów 2 i 5. Program zawierać powinien analizę obciążeń administracyjno-prawnych dla działalności społecznej i obywatelskiej oraz plan działań w zakresie deregulacji znoszących nadmierne obciążenia.</p>	<p>prowadzone w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>
69.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Program nie podejmuje kwestii wielokrotnie podnoszonych przez organizacje społeczne tj. barier biurokratycznych i rozwoju kompetencji działających w organizacjach obywateli. Poza procesem deregulacji przepisów jednym z ważnych działań wspierających organizacje są działania o charakterze bezpośredniego wsparcia edukacyjno-doradczego. Zarówno nowo powstające organizacje, działające lokalnie, jak i te o ugruntowanej pozycji i doświadczeniu potrzebują działań edukacyjnych. Ich charakter obejmować powinien szeroki wachlarz działań- od pomocy w procesie powołania i rejestracji organizacji pozarządowej, umiejętności pozyskiwania środków od partnerów prywatnych oraz darczyńców indywidualnych, poprzez zarządzanie zespołem i zasobami organizacji, aż po kompetencje planowania strategicznego i wdrażania planów rozwoju, poradnictwo prawne czy związane z zarządzaniem finansami. Dokument nie wskazuje zapisów odnoszących się do powyższych potrzeb i ewentualnych sposobów ich zaspokojenia.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Program ma charakter operacyjny – grantowy i nie przewiduje działań związanych ze zmianą uwarunkowań systemowych czy prawnych. PROO nie ma natomiast charakteru dokumentu strategicznego czy planistycznego, w ramach którego projektuje się zmiany o charakterze prawnym i systemowym. Prace nad zmianami systemowymi i legislacyjnymi, które mogą wpłynąć na otoczenie działania sektora pozarządowego będą prowadzone w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
70.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>W diagnozie odniesiono się do poziomu siły oraz dojrzałości organizacji pozarządowych w kształtowaniu współpracy z administracją rządową i samorządową na podstawie istnienia i intensywności spotkań zespołów doradczych i inicjatywnych (dane z lat 2013-2014). Prowadzony przez OFOP monitoring pokazuje, jak wiele z obecnych zespołów doradczych i innych na przestrzeni dwóch lat przestało funkcjonować bez podania przyczyny, co wskazuje na osłabienie możliwości udziału przedstawicieli organizacji w życiu publicznym i wpływu na proces stanowienia prawa, przygotowania dokumentów państwowych dotyczących bezpośrednio organizacji i działających w nich obywateli (raport z Repozytorium dotyczącego naruszeń zasad współpracy administracji rządowej z organizacjami pozarządowymi, prowadzonego przez OFOP).</p> <p>Zbudowanie efektywnych struktur dialogu obywatelskiego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym jest niezwykle istotne, natomiast nie można zapomnieć o przestrzeganiu zasad współpracy ujętych w Ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, a także wypracowanych już modelach i zasadach współpracy. W Programie nie wskazano, jak będzie on odpowiadał na potrzebę poprawy jakości dialogu i konsultacji, ich efektywności w wymiarze instytucjonalnym i merytorycznym.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Program ma charakter operacyjny – grantowy i nie przewiduje działań związanych ze zmianą uwarunkowań systemowych czy prawnych. W tym zakresie organizacje będą mogły uzyskiwać środki na sfinansowanie kosztów związanych z uczestnictwem w pracach zespołów doradczych, konsultacyjnych i innych wydarzeniach życia publicznego (działania takie będzie można finansować w ramach priorytetów 1a, 3, 4, 5).</p> <p>PROO nie ma natomiast charakteru dokumentu strategicznego czy planistycznego, w ramach którego projektuje się zmiany o charakterze prawnym i systemowym.</p> <p>Prace nad zmianami systemowymi i legislacyjnymi, które mogą wpłynąć na poprawę warunków funkcjonowania sektora pozarządowego w Polsce będą prowadzone w innych obszarach realizacji Narodowego Programu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.</p>
71.	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Zasadniczą uwagą do przedstawionego w Programie planu finansowego jest procentowe wyliczenie alokacji na poszczególne lata. Z Programu nie wynika, jakie kwoty zostaną przeznaczone na dofinansowanie poszczególnych priorytetów, podano jedynie ogólny procent w stosunku</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>W rozdziale 7.2 dokument zawiera plan finansowy z podziałem procentowym oraz kwotowym na kolejne lata realizacji.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		do kwoty przeznaczonej na cały kilkunastoletni Program. Wobec powyższego nie wiadomo, ile podmiotów w danym priorytecie, w danym roku i na jaką kwotę zostaną dofinansowane.	
72.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis:</p> <p>2.5 Brak efektywnych struktur dialogu obywatelskiego</p> <p>Proponowane zmiany:</p> <p>W opisie/diagnozie proponuję dodanie informacji o aktywności NGO w gremiach międzysektorowych (RDPP, komitety monitorujące) - dostępne są oficjalne badania z tego zakresu (badania aktywności reprezentantów sektora w ww. gremiach), które pokazują, że - mimo rozwiązań prawnych i ogólnej dostępności udziału dla NGO - aktywność ta jest niska, jak też reprezentanci sektora "tracą" kontakt ze środowiskiem, które ich delegowało/wybrało do tych gremiów.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>Dodanie wskazanych powyżej informacji koresponduje m.in. z Priorytetem 3. wskazanym w projekcie programu, ale opis ten winien być poszerzony - ważna jest nie tylko obecność, ale też aktywność w gremiach, w tym tworzenie mechanizmów świadomej reprezentacji sektora.</p> <p>Powyższe propozycje korespondują również z Celem szczegółowym 1. Wzrost zaangażowania obywateli i organizacji obywatelskich w życie publiczne.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Diagnoza oparta jest na wynikach dwóch przekrojowych, ogólnopolskich badań sektora pozarządowego w Polsce (GUS, Stowarzyszenie Klon/Jawor). Celem Diagnozy było zidentyfikowanie kluczowych barier i problemów odnoszących się do funkcjonowania całego sektora, tak aby optymalnie dopasować projektowane instrumenty wsparcia. Diagnoza opracowana na potrzeby PROO nie jest natomiast pracą naukową, a co za tym idzie koncentruje się tylko na wybranych, najważniejszych zjawiskach i nie aspiruje do prezentowania kompletnego i szczegółowego obrazu III sektora. Tym samym celowo nie zdecydowano się na pogłębianie analiz w ramach poszczególnych segmentów III sektora, w tym zarówno branżowych, jak również odnoszących się do zasięgu działania, lokalizacji itp.</p>
73.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis:</p> <p>3. Cele Programu</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Uwaga na charakter opinii. W Programie celowo nie wskazano możliwych do objęcia wsparciem finansowym konkretnych form</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Głównym celem Programu jest wsparcie rozwoju instytucjonalnego organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie udziału tych organizacji w życiu publicznym, a w konsekwencji upowszechnianie demokratycznych norm obywatelskości.</p> <p>Proponowane zmiany: W świetle postanowień i rozwiązań opisanych w projekcie Programu, wydaje się, że cel Programu to: Wzmocnienie i rozwój sektora obywatelskiego, w tym podniesienie trwałości i ciągłości działania organizacji, ich efektywnego zaangażowania w życie publiczne, zwiększenia funkcji kontrolnych oraz eksperckich.</p> <p>Uzasadnienie: Program opiera się na bezpośrednim wspieraniu organizacji w ich działaniach (potwierdzają to opisane w treści programu rozwiązania, które w 100% polegają na wsparciu finansowym konkretnych aktywności organizacji) - nie jest (i nie powinno być) głównym celem Programu "wspieranie rozwoju instytucjonalnego", ale osiągnięcie szerszego kontekstu ważnego społecznie, jakim są rozwój sektora obywatelskiego i jego zaangażowanie w życie publiczne.</p>	<p>zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego. W opinii projektodawcy, cel programu odzwierciedlony został w założeniach poszczególnych Priorytetów.</p>
74.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis: Cel szczegółowy 1, fragment opisu: Innym aspektem promocji zaangażowania organizacji obywatelskich w życie publiczne będzie stworzenie mechanizmu wsparcia finansowego z przeznaczeniem na pokrycie kosztów uczestnictwa w ważnych wydarzeniach z punktu widzenia sektora lub danej branży.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Zaproponowane rozwiązanie ma charakter techniczny i wynika bezpośrednio ze zdiagnozowanych potrzeb organizacji III sektora w zakresie możliwości uczestnictwa w różnego rodzaju ważnych punktu widzenia sektora lub danej branży wydarzeniach.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Proponowane zmiany: Proponuję usunięcie tego rozwiązania, które ma raczej charakter techniczny i powinno być elementem większych przedsięwzięć rzeczniczych, a nie "linią" finansową. Proponuję, aby w tym miejscu akcentować inne działania - budowanie zaplecza dla działań rzeczniczych, tworzenie mechanizmów reprezentacji (utrzymywania kontaktu ze środowiskiem delegującym) i inne - wszystkie zorientowane na trwałą i skuteczną reprezentację. Uzasadnienie: Angażowanie sił i środków na (w dużym uproszczeniu) pokrycie kosztów dojazdu na spotkania konsultacyjne i podobne jest niewielkim wsparciem dla NGO i nie zagwarantuje ich faktycznego, liczniejszego i aktywniejszego udziału w tych spotkaniach. Doświadczenie realizacji "ważnych wydarzeń z punktu widzenia sektora" na poziomie regionalnym wskazuje, że zwrot kosztów udziału ma nieznaczny wpływ na obecność, a udział w tych wydarzeniach zależy od treści, zawartości i elementów zachęty (w tym pragmatycznych korzyści z udziału).</p>	
75.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis: Priorytet 1b. Dotacje na wkład własny Proponowane zmiany: Proponuję, aby środki Programu pokrywały środki wymagane jako wkład własny w projektach finansowanych ze środków UE - bez konieczności ubiegania</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Zaproponowana przez Kujawsko-Pomorską Federację Organizacji Pozarządowych zmiana nosi znamiona rozwiązania systemowego. Wdrożenie Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2030 nie ma na celu korygowania/zmiany rozwiązań funkcjonującym w obowiązującym porządku prawnym. Za pośrednictwem Programu prowadzona będzie interwencja w</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>się/aplikowania o te środki "odrębnie" przez beneficjentów.</p> <p>W tych konkursach o środki funduszy UE, które zbieżne są z celami Programu i z zakresem Programu, "wniesienie" przez Program kwoty równoważnej wymaganemu od organizacji wkładu własnego w konkursach, dofinansowanie to będzie stanowiło istotne wsparcie dla NGO, a nie będzie wymagało tworzenia odrębnego systemu dotacyjnego, wymagającego składania dodatkowych (równoległych) aplikacji, sprawozdawczości itp.</p> <p>Uzasadnienie:</p> <p>W tych konkursach o środki funduszy UE, które zbieżne są z celami Programu i z zakresem Programu, "wniesienie" przez Program kwoty równoważnej wymaganemu od organizacji wkładu własnego w konkursach, dofinansowanie to będzie stanowiło istotne wsparcie dla NGO, a nie będzie wymagało tworzenia odrębnego systemu dotacyjnego, wymagającego składania dodatkowych (równoległych) aplikacji, sprawozdawczości itp.</p>	<p>uprzednio zdiagnozowanych, konkretnych obszarach działania III sektora.</p>
76.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis:</p> <p>Priorytet 1b. Dotacje na wkład własny</p> <p>Proponowane zmiany:</p> <p>Proponuję dodanie uszczegółowienia wskazującego, że wkłady własne nie mają dotyczyć zadań wspieranych przez samorządy, ale dotyczyć innych linii finansowych (zagranicznych, polskich finansowanych ze środków publicznych).</p> <p>Uzasadnienie:</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Projektodawca jest świadomy istnienia wielu zadań, w których uczestnictwo warunkowane jest wniesieniem wkładu własnego.</p> <p>W Programie PROO celowo nie określono zamkniętego katalogu tego typu inicjatyw. Szczegóły dotyczące możliwości ubiegania się o dotację, która przeznaczana będzie na wniesienie wkładu własnego, określone zostaną w regulaminach konkursów.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		W opisie priorytetu pojawia się opis "wsparcie finansowe wkładów własnych organizacji, które uzyskują dofinansowanie z innych źródeł", co jest dość szerokim sformułowaniem.	
77.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis: Priorytet 3. Rozwój instytucjonalny lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich Proponowane zmiany: Proponuję dodanie uszczegółowienia, jak rozumiany jest poziom "lokalny". Wydaje się, że założeniem Programu jest wspieranie organizacji i przedsięwzięć o charakterze kontrolnym i partycypacji publicznej na wszystkich innych szczeblach i poziomach niż szczebel krajowy (rządowy). Jednocześnie, z uwagi na strategiczną rolę Programu, konieczne jest wskazanie kierunku działań, tj. wyraźne określenie, jak rozumiany jest "poziom lokalny", którym winien być region (województwo) i każdy niższy (mniejszy) poziom (powiat, gmina). Uzasadnienie: Konieczne jest wskazanie kierunku działań, tj. wyraźne określenie, jak rozumiany jest "poziom lokalny", którym winien być region (województwo) i każdy niższy (mniejszy) poziom (powiat, gmina).</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Program PROO posługuje się powszechnie używanym znaczeniem pojęcia „poziom lokalny”, jako dotyczący danego regionu. Definicja ww. pojęcia będzie określana każdorazowo w regulaminie konkursu ogłaszanego w ramach Priorytetu 3. <i>Rozwój instytucjonalny lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich.</i></p>
78.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	<p>Aktualny zapis: Priorytet 4. Rozwój instytucjonalny think tanków obywatelskich Proponowane zmiany: Proponuję rozszerzenie i podkreślenie w treści opisu, że think tank nie musi być odrębną organizacją, ale zespołem/grupą ludzi działających przy jednej lub kilku organizacjach.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Think tank nie musi być odrębną organizacją. Podmioty uprawnione do ubiegania się o dotację w ramach Priorytetu 4. <i>Rozwój instytucjonalny think tanków obywatelskich</i> wskazane zostaną w regulaminie konkursu. Szczegółowe przeznaczenie wsparcia również określone będzie w ww. regulaminie. Biorąc pod uwagę zapisy Programu PROO, formuła współpracy</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Uzasadnienie: Doświadczenie aktywności w sektorze pokazuje, że przy wielu organizacjach aktywne są przygotowane i ściśle współpracujące ze sobą grupy ludzi, których aktywność bliska jest think tankom, które dzięki wsparciu Programu mogą sformalizować i rozszerzyć swoją działalność.</p>	<p>zaproponowana przez Kujawsko-Pomorską Federację Organizacji Pozarządowych jest dopuszczalna.</p>
79.	Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego	Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego przyjmuje pozytywną Opinię nt. Programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pn. „Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”.	Przyjęcie do wiadomości

**Zestawienie uwag zgłoszonych w toku opiniowania do projektu dokumentu rządowego pod nazwą
Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO**

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
1.	Rada Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	1. Ewaluacja Programu powinna być prowadzona cyklicznie. 2. Zaplanowane w ramach Programu wskaźniki powinny być rozpisane na poszczególne lata. 3. Wyniki ewaluacji powinny być publikowane na stronie BIP NIW-CRSO.	1. Zgodnie z zapisami rozdziału 6.3. Programu, Instytucja Zarządzająca będzie prowadziła ewaluację Programu w trakcie jego trwania – w celu rozstrzygnięcia, czy jego realizacja prowadzi do osiągnięcia zdefiniowanych celów oraz czy jest zgodna z celami polityki państwa w zakresie wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Harmonogram ewaluacji Programu obejmuje ewaluację <i>on-going</i> w cyklu dwuletnim tj. do 31 marca 2020, 2022, 2024, 2026, 2028 i 2030 roku. 2. Poziom realizacji zaplanowanych w ramach Programu wartości wskaźników będzie oceniany w poszczególnych latach na podstawie danych zebranych podczas ewaluacji <i>on-going</i> . 3. Wyniki ewaluacji będą każdorazowo przekazywane Przewodniczącemu Komitetu, Radzie NIW-CRSO oraz KSM. Zapisy Programu zostaną uzupełnione o obowiązek publikacji wyników ewaluacji na stronie NIW-CRSO.
2.	Rada Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	Czy wsparcie będzie obejmowało działania rozwoju fundraisingu w organizacjach?	Tak. W priorytecie 1a zakłada się finansowanie takich strategii rozwoju organizacji, które zakładają budowanie trwałych modeli finansowania ze środków niepublicznych, co jest tożsame z realizacją działań fundraisingowych. Priorytet 2b Programu <i>Dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych</i> zakłada, że zainteresowana stworzeniem kapitału żelaznego organizacja zrealizuje projekt fundraisingowy, który zostanie dofinansowany w ramach Programu dotacją

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			kapitałową, pod warunkiem, że zebrane przez organizację środki na początkowy kapitał żelazny przekroczą określoną wartość minimalną.
3.	Rada Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	Program powinien uwzględniać wskaźnik obrazujący liczbę samodzielnych organizacji, czyli takich, które posiadają niezależne finansowanie oraz uniezależniły się od sektora pozarządowego.	Zaplanowane w ramach Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich wskaźniki konsultowane były z Departamentem Badań Społecznych i Warunków Życia GUS. Dodanie wskaźnika zaproponowanego przez Radę NIW-CRSO jest problematyczne ze względu na zakres danych, które miałyby określić, czy dana organizacja stała się niezależna finansowo.
4.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Diagnoza – powinna być oparta na jak najnowszych materiałach (badaniach, analizach). Prezentowany projekt zawiera diagnozę opartą na badaniach z 2015 roku (w paru miejscach nawet z 2014 r.). Opieranie długoterminowych prognoz i programów powinno odnosić się do jak najnowszych danych. W tym przypadku jest to tym istotniejsze, że w 2016 r. żywa była dyskusja na temat organizacji pozarządowych (także inicjowana przez rząd), a tym samym mogło się zmienić ich postrzeganie i sytuacja.	Projektodawca proponuje nie uwzględniać uwagi. Diagnoza odnosząca się do sektora organizacji pozarządowych została opracowana na podstawie dostępnych danych ogólnopolskich (GUS, Stowarzyszenie Klon-Jawor). W chwili przygotowywania projektu programu były to najnowsze i jedyne przekrojowe badania ogólnopolskie odnoszące się do sektora organizacji pozarządowych.
5.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Wiązanie siedziby organizacji z otrzymywanymi dotacjami – owszem, NGO działające w miastach pewnie częściej dostają granty, ale też częściej się o nie ubiegają, mają większe zaplecze osobowe i techniczne, większe doświadczenie. Wydawać się może, że w diagnozie pojawia się uproszczenie, podsumowane następująco: Mamy tu raczej do czynienia ze zjawiskiem nierównych szans i nierównego dostępu do środków, sprawiającym, że organizacje z terenów wiejskich, odległych od centrów dystrybuujących środki, korzystają głównie z małych funduszy przeznaczonych na niewielkie lokalne przedsięwzięcia.	Związek rozwarstwienia ekonomicznego i struktury przychodów organizacji z ich lokalizacją wynika bezpośrednio z danych zaprezentowanych w diagnozie. Faktem jest, że organizacje działające w dużych miastach mają większe zaplecze osobowe i techniczne i stąd dysponują większym potencjałem, który jest często brany pod uwagę w procesie oceny wniosków w konkursach grantowych. Celem programu jest możliwe zniwelowanie tych dysproporcji. Diagnoza nie wskazuje jednak w żadnym miejscu, że grantodawcy arbitralnie wybierają do dofinansowania wnioski organizacji z większych ośrodków. W świetle zapisów w dokumencie taki wniosek jest nieuprawniony.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		<p>Taki zapis sugeruje, że wybierając ofertę, grantodawca zwraca uwagę na miejsce, w którym organizacja ma swoją siedzibę (a nie jest to – z założenia – prawda). Jednocześnie – w dalszej części dokumentu, dot. kapitału żelaznego – proponuje się rozwiązanie, w którym organizacja będzie musiała prowadzić projekt fundraisingowy, a w przypadku zebrania określonej kwoty, dostanie dodatkowe środki. Fundraising ma szansę powodzenia w dużych ośrodkach miejskich (przy większej liczbie odbiorców, lepiej uposażonych). Organizacje z małych miast i wsi – nadal będą wykluczone, czyli proponowane rozwiązanie nie zlikwiduje zdiagnozowanego problemu.</p>	<p>Projektodawca nie może również zgodzić się z uwagą dotyczącą możliwości realizacji projektów fundraisingowych. W opinii projektodawcy narzędzia fundraisingowe mogą być wykorzystywane również w mniejszych ośrodkach, w ramach lokalnych koalicji, angażujących mieszkańców, czy też małe i średnie przedsiębiorstwa.</p>
6.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	<p>Pisząc o udziale NGO w różnych gremiach i zespołach urzędowych (s. 34-35) wskazuje się: Średnia liczba zespołów doradczych i inicjatywnych przypadających na jeden urząd według danych MRPiPS z roku 2015 w przypadku administracji rządowej wynosi 4,7, a w przypadku administracji samorządowej 3,5. Koniecznym jest podanie metodologii prowadzonych obliczeń – brakuje tu bowiem informacji, ile instytucji rządowych i samorządowych wzięto pod uwagę przy tym wyliczeniu (jeśli tych pierwszych jest mniej – średnia może wprowadzać w błąd).</p>	<p>Dane statystyczne przyjęte na potrzeby diagnozy w zakresie dialogu obywatelskiego (rozdział 2.5. Programu PROO) pochodzą z opracowanego przez Departament Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokumentu rządowego pn. <i>Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2014 i 2015</i>. Metodologia badania jest zawarta w dokumencie źródłowym.</p>
7.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	<p>Ze względu na ogólnikowy charakter części zapisów w Programie, przed wypracowaniem i przyjęciem szczegółowych sposobów realizacji działań oraz regulaminów konkursów powinny one podlegać konsultacjom z organizacjami oraz Radą Działalności Pożytku Publicznego.</p>	<p>Otwarte konsultacje publiczne regulaminów konkursów w ramach PROO zostały przewidziane w dokumencie programowym, w rozdziale 6.1. Zarządzanie i koordynacja.</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
8.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	W Priorytecie 1a niezbędne jest poszerzenie działań mających na celu sieciowanie i federalizację o inne formy oddziaływania i wzmacniania potencjału organizacji i społeczeństwa obywatelskiego.	Uwaga nie została uwzględniona. Priorytet 1a zakłada wsparcie takich działań związanych z realizacją działań misyjnych i rozwojem instytucjonalnym, które w możliwe najbardziej kompleksowym zakresie zapewnią wzmocnienie potencjału i skuteczności realizacji działań przez poszczególne organizacje. Program nie definiuje zamkniętego katalogu działań, które będą mogłyby być finansowane w jego ramach.
9.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	W Priorytecie 1b należy rozszerzyć wachlarz działań m.in. o możliwość udzielania nie tylko dotacji, ale również pożyczek. Rada wskazuje, że szczególnie ważna w tym Priorytecie będzie procedura i czas przyznawania wsparcia.	Uwaga częściowo uwzględniona. Z uwagi na fakt, że Program będzie finansowany ze środków Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, który jest państwowym funduszem celowym oraz którego środki przeznaczone są na dofinansowanie zadań w ramach otwartych konkursów grantowych, nie jest możliwe realizowanie mechanizmu pożyczkowego. W ramach opracowania regulaminu konkursu, także w ramach procesu otwartych konsultacji publicznych, szczególna uwaga zostanie poświęcona takiemu przygotowaniu procedur przyznawania wsparcia, aby były one maksymalnie skuteczne w odniesieniu do zróżnicowanych wymagań innych grantodawców.
10.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	W Priorytecie 2 szczegółowych wyjaśnień wymaga koncepcja finansowania ze środków publicznych kapitału żelaznego, która zdaniem Rady jest niemożliwa do zrealizowania zgodnie z obowiązującym stanem prawnym.	Uwaga nie została uwzględniona. Budowa kapitałów żelaznych przez organizacje pozarządowe realizowana będzie ze środków publicznych zgodnie z zapisami art. 151 ustawy o finansach publicznych, podobnie jak inne umowy dotacyjne. W umowie opisany będzie m.in. tryb kontroli wykonania zadania oraz termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji. Transfer środków będzie odbywał się więc jak w przypadku innych umów dotacyjnych. Tworzenie kapitałów będzie wiązać się z wydatkowaniem środków z przeznaczeniem na zakup np. papierów

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			wartościowych. Ramy tworzenia i dofinansowania kapitałów żelaznych opisane są w Priorytecie 2 Programu. W dokumencie wskazano też ramy prawne, które określają warunki realizacji Programu.
11.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	W Priorytecie 3 niezbędne jest stworzenie mechanizmu wyboru operatora, który będzie przydzielał środki organizacjom strażniczym, tak aby zminimalizować wpływy polityczne na ich działalność.	Uwaga nie została uwzględniona. System wdrażania Programu nie zakłada angażowania operatorów dla realizacji otwartych konkursów oraz zarządzania w ramach poszczególnych priorytetów. Program w żadnym z zapisów nie zakłada jakichkolwiek form preferencji ideologicznych czy światopoglądowych w odniesieniu do zasad, trybów i procedur wyboru organizacji, które uzyskają wsparcie. Przejrzystość i neutralność w zakresie dofinansowania organizacji obywatelskich zostanie zachowana poprzez zastosowanie formuły otwartych konkursów dotacyjnych. Szczegółowe procedury opisane zostaną w regulaminach otwartych konkursów, które będą dodatkowo poddane konsultacji publicznych. Procedury te zapewnią bezstronność i obiektywizm w podejmowaniu decyzji. W przypadku lokalnych organizacji strażniczych i mediów obywatelskich rząd nie jest interesariuszem ich działań, stąd finansowanie tych podmiotów z poziomu centralnego nie zagraża ich niezależności, rzetelności i obiektywizmowi.
12.	Rada Działalności Pożytku Publicznego	W Priorytecie 5 należy rozszerzyć wachlarz działań objętych programem m.in. o pożyczki, wsparcie prawne czy pomoc przy działaniach restrukturyzacyjno-naprawczych organizacji.	Uwaga nie została uwzględniona. Realizacja wsparcia doraźnego dla organizacji pozarządowych będzie finansowana ze środków publicznych zgodnie z zapisami art. 151 ustawy o finansach publicznych. Z uwagi na fakt, że Program będzie finansowany ze środków Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, który jest państwowym funduszem celowym oraz którego środki przeznaczone są na dofinansowanie zadań w ramach otwartych

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			<p>konkursów grantowych, nie jest możliwe realizowanie mechanizmu pożyczkowego.</p> <p>Dokument programowy nie definiuje zamkniętego katalogu działań, które mogą być finansowane w ramach Priorytetu 5, co oznacza, że poszczególne organizacje będą mogły ubiegać o wsparcie na zakup specjalistycznych usług doradczych (np. w zakresie wsparcia prawnego, przygotowania i wdrożenia planów restrukturyzacyjno-naprawczych).</p>
13.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	<p>W Programie jawi się zapis, że organy administracji publicznej, a zwłaszcza samorządy, w zlecaniu zadań nadużywają ustawowego trybu wspierania, ograniczając do minimum tryb powierzania zadań publicznych. Nie uważamy, że wymagany wkład finansowy własny na poziomie 10% stanowi istotną barierę w realizacji zadań. Z obserwacji na przestrzeni lat, można zauważyć, że wkład finansowy Organizacji w realizację zadań publicznych, często stanowią koszty administracyjne, a nie koszty ściśle związane ze sposobem realizacji zadań.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Diagnoza oparta jest na wynikach dwóch przekrojowych, ogólnopolskich badań sektora pozarządowego w Polsce (GUS, Stowarzyszenie Klon/Jawor). Celem Diagnozy było zidentyfikowanie kluczowych barier i problemów odnoszących się do funkcjonowania całego sektora, tak aby optymalnie dopasować projektowane instrumenty wsparcia.</p>
14.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	<p>W Programie nie pojawia się słowo „fundraising”, który przy tworzonej strategii rozwoju polskich NGO powinien bezwzględnie się znaleźć. Jak można nie ująć go w, jeśli ich głównym problemem jest brak funduszy?</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Możliwość budowania długoterminowej strategii finansowania organizacji, także poprzez fundraising, wpisuje się w Priorytet 1a Wsparcie działań misyjnych i rozwoju instytucjonalnego. W tym Priorytecie zakłada się finansowanie takich strategii rozwoju organizacji, które zakładają budowanie trwałych modeli finansowania ze środków niepublicznych, co jest tożsame z realizacją działań fundraisingowych. Ponadto Priorytet 2b Programu Dofinansowanie początkowych kapitałów żelaznych zakłada, że zainteresowana stworzeniem kapitału żelaznego organizacja zrealizuje projekt fundraisingowy, który zostanie dofinansowany w ramach Programu dotacją kapitałową, pod</p>

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
			warunkiem, że zebrane przez organizację środki na początkowy kapitał żelazny przekroczą określoną wartość minimalną.
15.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	W Programie nie pochyłono się szczegółowo nad mechanizmem wkładów własnych, które są olbrzymim problemem dla organizacji pozarządowych.	Uwaga nie została uwzględniona. Środki finansowe w ramach PROO (w tym środki na pokrycie wkładów własnych w ramach Priorytetu 1b) będą przekazywane organizacjom obywatelskim w ramach otwartych konkursów dotacyjnych. Możliwości zapewnienia finansowego wkładu własnego (w tym w szczególności w ramach międzynarodowych programów grantowych) zostało zidentyfikowane jako częsty problem dla działalności organizacji pozarządowych. Stąd w ramach PROO zaplanowano uruchomienie przedmiotowego instrumentu wsparcia.
16.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	Wątpliwość budzi również założenie, iż Program ma zapobiegać uzależnieniu organizacji od środków samorządowych, przy czym proponuje się wspieranie środkami rządowymi. Czy to nie będzie to samo?	Uwagi nie została uwzględniona. Program zakłada, że wsparcie będą uzyskiwać te organizacje które przedstawią wiarygodny plan wdrożenia modelu finansowania opartego o środki niepubliczne.
17.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	W Programie nie znajduje się jakiegokolwiek odwołania do doświadczeń zagranicznych w zakresie wspierania instytucjonalnego trzeciego sektora przez administrację publiczną, w szczególności w zakresie finansowania organizacji strażniczych, think tanków i mediów obywatelskich.	Uwagi nie została uwzględniona. Program odpowiada na specyficzne uwarunkowania występujące w ramach sektora organizacji pozarządowych w skali całego kraju. Zaproponowane w Programie kierunki interwencji dopasowano do wyników diagnozy rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich.
18.	Wicemarszałek Województwa Zachodniopomorskiego	Projekt Programu odpowiada na zgłaszaną od lat przez organizacje pozarządowe potrzebę wsparcia instytucjonalnego. A więc takiego, które nie wiąże się bezpośrednio ze zleceniem określonego zadania publicznego, ale z budowaniem i wzmacnianiem kapitału fizycznego, ludzkiego i społecznego organizacji. Warto uszczegółowić w tej materii wsparcie doraźne, aby	Uwaga nie została uwzględniona. Wsparcie doraźne będzie unikatowym instrumentem pomocy organizacjom, które znalazły się w sytuacji zagrażającej ich funkcjonowaniu oraz efektywności ich działania na rzecz interesariuszy. Ma zatem charakter wsparcia instytucjonalnego, podtrzymującego zdolność do działania organizacji w nagłych sytuacjach problemowych. Projektodawca celowo nie zdecydował się na zbytne uszczegółowienie wsparcia doraźnego

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko projektodawcy
		uniknąć rozdawnictwa na działania niezgodne z celami Programu.	na poziomie programu. Zapisy określające zakres udzielanego wsparcia doraźnego umieszczone zostaną w regulaminach konkursów.